

IZLAZAK IZ SENKE

INDEKS 2022

IZVEŠTAJ

Out of the
Shadows

Sadržaj

Indeks 2022	2
Rezime	6
Kako je organizovan ovaj izveštaj	13
KLJUČNA SAZNANJA	15
Zaštitno zakonodavstvo	16
Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa međunarodnim standardima	18
Zakonodavstvo po meri dece	21
Reagovanje na šire društveno okruženje	24
Politike i programi	27
Obrazovanje koje odgovara potrebama dece	29
Preventivne obrazovne aktivnosti šireg društva u vezi sa SEZ	30
Širenje programa prevencije	31
Nacionalni kapaciteti i posvećenost	35
Praćenje političke posvećenosti i kapaciteta države	37
Usluge podrške i oporavka	41
Snazne službe za hitnu podršku širom sveta	43
Elementi dugoročnog oporavka u sistemima za reagovanje	44
Kako obezbediti da usluge podrške budu usmerene na decu	46
Sudski proces	47
Uspostavljanje specijalističkih pristupa u pravosudnom sistemu	49
Jačanje i širenje procesa monitoringa i evaluacije	52
Zaključak	56
Dodatak: Rangiranje	59

Indeks 2022

Svake godine preko 400 miliona dece širom sveta je izloženo seksualnoj eksploataciji i zlostavljanju (SEZ).¹ Ovakva iskustva mogu da nanese deci fizičku i emocionalnu štetu koja će na njih ostaviti doživotne posledice i time osujetiti njihov potencijal i ambicije. Pandemija KOVID-19 je samo pogoršala problem.² Ljudi su se okrenuli internetu u smislu posla, obrazovanja i zabave, što je izazvalo porast dečijeg seksualnog materijala na mreži, pri čemu je 2021. bila najgora godina u istoriji.³ Fondacija „Internet Watch” (IWF) je saopštila da je 2021. godine postupila po više prijava u vezi sa sumnjama na seksualno zlostavljanje dece nego u prvih 15 godina svog postojanja.⁴ U prvih šest meseci ove godine, IWF je dobio skoro 20.000 izveštaja o slikama dece između sedam i 10 godina koja su izmanipulisana da snime sopstveno zlostavljanje. To predstavlja povećanje za 12.000 slučajeva u odnosu na isti period prošle godine.⁵

Internet – a posebno zbog činjenice da je to tehnologija koja u osnovi ima anonimnost – je omogućio počinocima da prikriju svoje zločine i tako dođu do ugrožene dece. Ali, iako se radi o prisustvu na mreži, daleko smo od toga da je problem samo virtuelne prirode; iza svake slike stoji stvarni okrutni čin koji uključuje neko dete.

Van mreže, u stvarnom svetu, veliki paradoks pandemije je taj da su mere koje su osmišljene da zaštite ljude u stvari negativno uticale na one najugroženije. Zatvaranje škola i mere socijalne izolacije su ograničile pristup dece (ako ga uopšte i ima) vitalnim službama i uslugama koje bi mogle da im pomognu. Dok je pažnja javnosti bila usmerena na virus, prijavljeno je manje slučajeva seksualnog zlostavljanja dece. Samo u Sjedinjenim Državama je bilo 18% manje prijava i istraga o zlostavljanju dece.⁶ Pandemija je takođe ugrozila decenijama dug put napretka u vezi sa

¹ Seksualno zlostavljanje je najčešće proučavan oblik zlostavljanja širom sveta sa medijanom (od 25. do 75. centila) prevalencije od 20,4% (13,2% do 33,6%). Moodi G. i saradnici, Utvrđivanje međunarodne prevalencije zlostavljanja dece po sopstvenoj prijavi: sistematski pregled prema vrsti i polu zlostavljanja, 2018, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6180456/>

² Savet za ljudska prava: Nasilje nad decom je poraslo zbog pandemije i mnogobrojnih humanitarnih kriza, a 2021. godina je postavila izazove bez presedana za zaštitu dece koja žive u zonama sukoba <https://reliefweb.int/report/world/human-rights-council-violence-against-children-has-increased-due-pandemic-and-multiple>

³ Gardijan, 2021. je bila najgora zabeležena godina što se tiče seksualnog zlostavljanja dece na mreži, kaže IWF, 2022, www.theguardian.com/society/2022/jan/13/2021-was-worst-year-on-record-for-online-child-sex-abuse-says-iwf#:~:text=In%202021%2C%20the%20IWF%20reported,treble%20the%20number%20for%202020

⁴ Obeležavanje 25 godina borbe protiv slika seksualnog zlostavljanja dece na mreži <https://www.iwf.org.uk/25-years-of-the-iwf/>

⁵ Gardijan, Ogroman porast sadržaja na mreži o seksualnom zlostavljanju dece koje su deca sama kreirala, izveštaj <https://www.theguardian.com/technology/2022/aug/09/self-generated-sexual-abuse-of-children-aged-seven-to-10-rises-two-thirds>

⁶ Pandemija maskira tekuću krizu zlostavljanja dece kako slučajevi opadaju <https://apnews.com/article/coronavirus-children-safety-welfare-checks-decline-62877b94ec68d47bfe285d4f9aa962e6>

rodno zasnovanim seksualnim nasiljem, pošto ekonomske teškoće i smrt roditelja utiču na porast broja dečijih brakova i slučajeva sakaćenja ženskih genitalija.⁷

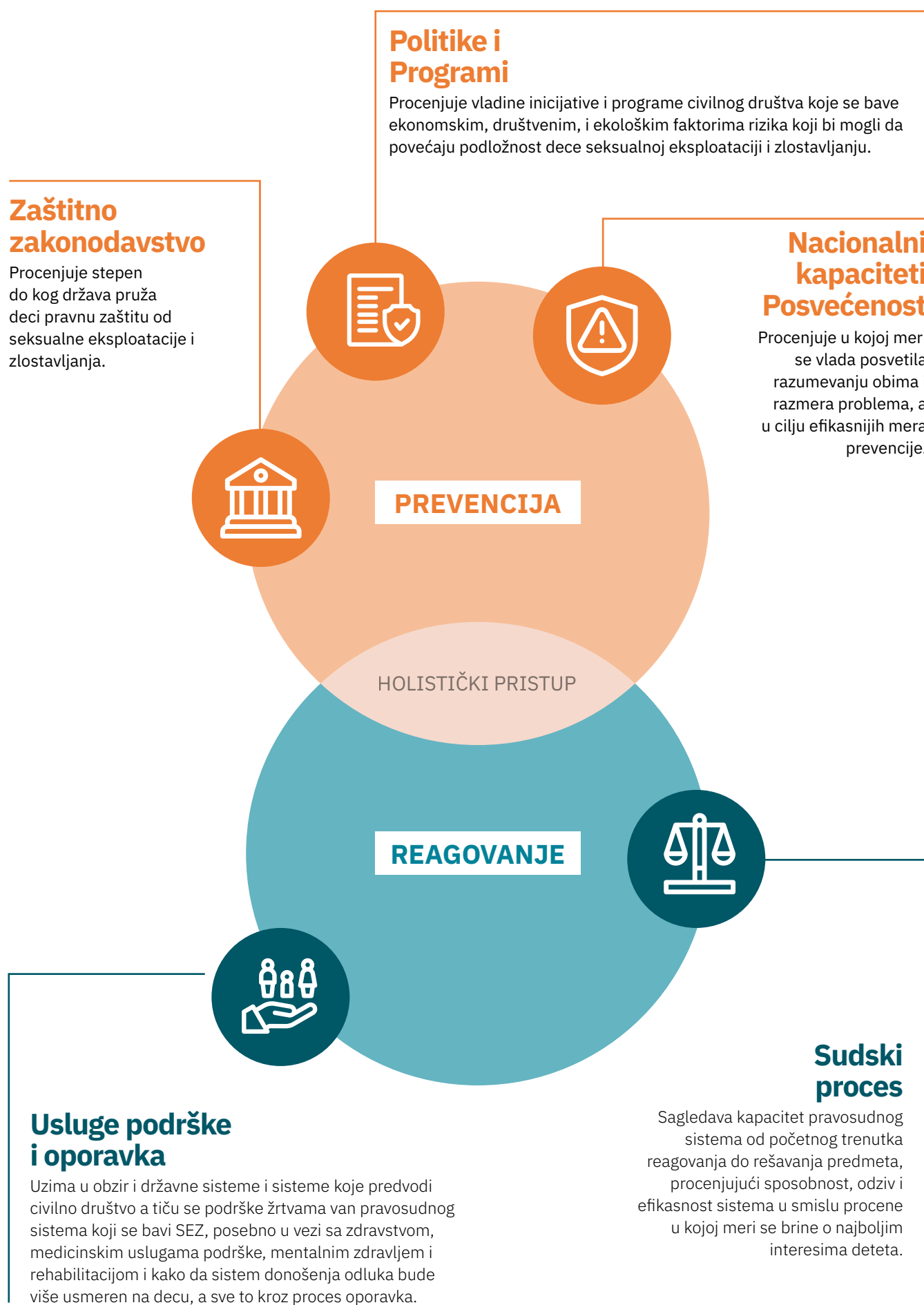
Indeks „Izlazak iz senke” (IIS) pokazuje kako 60 zemalja (u kojima živi oko 85% svetske populacije dece) sprečava i reaguje na SEZ. To je prvi pokušaj da se uradi globalna procena stanja o tome kako se države bave ovim pitanjem. Umesto da meri obim SEZ, Indeks se fokusira na to kako vlade država pristupaju problemu dok u isto vreme nastoje da ispune Ciljeve održivog razvoja Ujedinjenih nacija.

Prva iteracija IIS, koja je objavljena 2019. godine, se fokusirala na reakcije na SEZ i bavila se inicijativama vlada, civilnog društva i privatnog sektora kako bi se shvatilo kako države usvajaju zakone, programe i intervencije za podršku žrtvama i počinocima. Ova druga iteracija ide korak dalje: bavi se radnjama u smislu sprečavanja i reagovanja na SEZ, i pravi okvir za holistički pristup na čijem su čelu vlade i državni organi a uz podršku civilnog i privatnog sektora (vidi [Sliku 1](#)).

Tokom sprovedene procene stanja, najbitnije pitanje u vezi sa IIS je bilo „kako izgleda holistički pristup u borbi protiv SEZ?” Fokus je na arhitekturi organa vlasti u svakoj državi i na tome kako se svaka od država bavi kompleksnim problemima u vezi sa SEZ. Okvir ovog Indeksa prepoznaje ulogu strukturalnih faktora: od obrazovnog sektora do pravosudnog sistema. Prevencija

i reagovanje na SEZ su pitanja koja zavise od više sektora i zahtevaju široku političku i društvenu akciju. Indeks je organizovan oko **dve dimenzije**: prevencije i reagovanja. Svaka dimenzija se oslanja na nekoliko stubova. Dimenzija prevencije obuhvata **zaštitno zakonodavstvo, politiku i programe, i nacionalne kapacitete i stubove posvećenosti**. Dimenzija reagovanja obuhvata **usluge podrške i oporavka, i sudski proces**.

⁷ <https://www.unicef.org/press-releases/remarks-unicef-executive-director-catherine-russell-opening-unicef-executive-board>

Slika 1: Holistički pristup u borbi protiv SEZ

Promene u okviru IIS u ovom izdanju i rezultatima za 2022. godinu su rezultat pokušaja da se pruži holističko razumevanje načina na koji se zemlje bave problemima u vezi sa SEZ i da se od vlada zahteva podizanje standarda. Konkretno, iteracija iz 2022. sadrži finiju procenu stanja po pitanjima prevencije, posebno u smislu sveobuhvatnosti zaštitnog zakonodavstva i koraka u smislu obrazovnih aktivnosti za sprečavanje SEZ.⁸ Ovo je ukazalo na **evidentne praznine i nedostatke u sistemima prevencije**. Najnovija iteracija takođe integriše podatke o rezultatima u svaki stub kako bi pomogla u proceni koliko su radnje koje vlade sprovode efikasne. Na primer, dok 56 zemalja ima zakone koji zabranjuju seksualni odnos između maloletnika i odrasle osobe koji uključuje penetraciju, ne postoji korelacija između ovog podatka i uočenog nivoa primene zakona o silovanju maloletnika. Ovo ukazuje da samo postojanje zakona

koji štite decu od silovanja i drugih oblika seksualnog zlostavljanja možda nije u praksi isto kao na papiru. Sve u svemu, to je istaklo potrebu da se naponi fokusiraju na holistički pristup koji ima za cilj i reagovanje i prevenciju.

Konačno, izradili smo i poseban modul koji meri stepen do kojeg su vlade razvile zakone koji regulišu način na koji se privatni sektor bavi decom, posebno u vezi sa pitanjima koja se odnose na zaštitu podataka, dečiji rad, i ulogu internet provajdera u sprečavanju širenja materijala o seksualnom zlostavljanju dece na mreži.

Ako želite da saznate više o metodologiji koja stoji iza Indeksa, molimo vas da pogledate [Metodološki dokument Indeksa „Izlazak iz senke” 2022.](#)

⁸ CDC (Centar za kontrolu bolesti, prim. prev.), Tehnički paket za prevenciju, <https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/sv-prevention-technical-package.pdf>

Rezime

Težnja da se pojava spreči i da se reaguje na seksualnu eksploataciju i zlostavljanje dece (SEZ) je široko rasprostranjena i postoje aktivnosti da se problem istakne kao globalan u tom smislu, da se olakša put žrtvama da progovore i da se izgrade kapaciteti onih koji rade na tome da se takve pojave iskorene. Vlade iz celog sveta su se udružile da razviju koordinisan odgovor na pojavu SEZ na mreži.⁹ Svi ovi naponi koji se ulažu nas vode korak bliže stvaranju **globalnog holističkog sistema prevencije i reagovanja** koji je potrebno da se uspostavi kako bi se obezbedila dobrobit svakog deteta.

Međutim, vlade moraju da učine mnogo više kako bi se obezbedilo da su njihovi zakoni, politike i programi efikasni u sprečavanju SEZ, a njihovi sistemi za reagovanje sveobuhvatni i okrenuti ka deci. Indeks „Izlazak iz senke” 2022 i prateći izveštaj pružaju dubinsku analizu složenosti problema SEZ na svetskom nivou. Iako ova iteracija Indeksa pokazuje koje su to zemlje najviše rangirane u smislu efikasnosti i spremnosti u okviru svojih postojećih strategija SEZ, ona takođe ukazuje na potrebu za većom odgovornošću organa vlasti, za reformom zakonodavstva, i politikama usmerenim na decu.

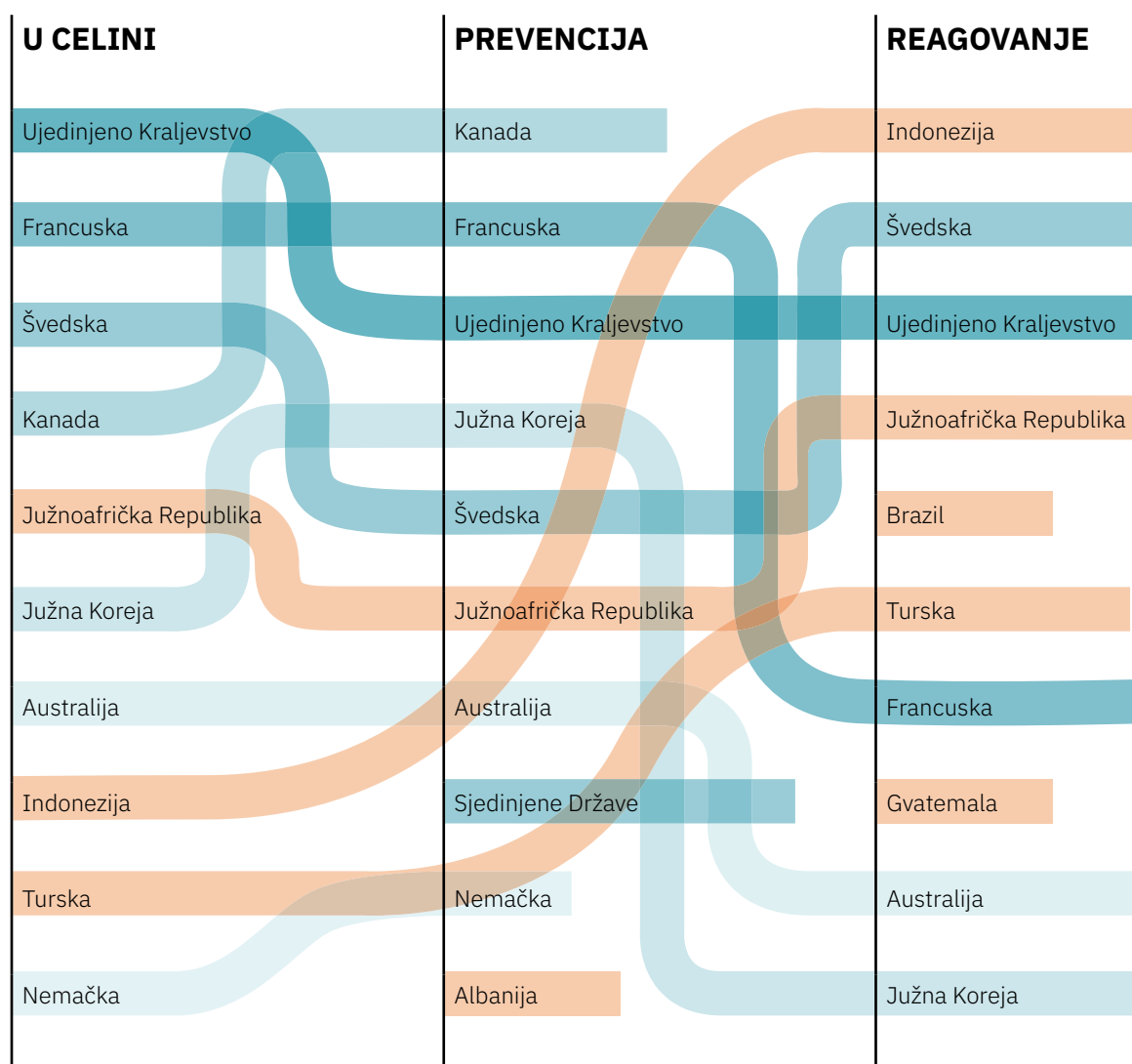
⁹ WeProtect, Saopštenje samita „WeProtect Global Alliance 2022”: Prekretnica u vezi sa pojavom seksualnog zlostavljanja dece na mreži, 2022, <https://www.weprotect.org/library/communique-summit-2022-turning-the-tide/groups>, između ostalog.

Podaci Indeksa pokazuju da:

- **Mnoge vlade ne uspevaju da kreiraju politike koje su nužne za sprečavanje i reagovanje na SEZ.** Smatra se da manje od polovine indeksiranih zemalja ima strategije za okončanje SEZ. Pored toga, od 2019. godine je došlo do smanjenja od 36% u broju zemalja koje imaju nacionalnu strategiju ili akcioni plan koji se posebno bavi seksualnom eksploatacijom i/ili zlostavljanjem dece. Vlade moraju da usmere svoju pažnju na SEZ kako bi podržale napredak u smislu različitih ciljeva politika i Ciljeva održivog razvoja. Indeks pruža mapu puta za vlade, omogućavajući im da shvate koje strategije prevencije i reagovanja funkcionišu, a koje ne. Ovo može da pomogne da se obezbedi napredak pre nego što istekne vremenski okvir koji je postavljen za Ciljeve održivog razvoja. Konkretno, na osnovu ključnih saznanja iz Indeksa 2022, vlade treba da se fokusiraju na:
 - razvijanje zaštitnog zakonodavstva koje je fokusirano na najbolje interese dece, a koje uzima u obzir lokalni kontekst uz usklađivanje sa međunarodnim standardima;
 - uvođenje politika i programa koji se bave ekonomskim, društvenim i uslovima sredine koji doprinose SEZ;
 - jačanje kapaciteta države za bolje razumevanje i sprečavanje SEZ;
 - izgradnja sistema dugoročne podrške za decu pogođenu SEZ koji je prilagođen uzrastu; i
 - da sudski procesi budu prilagođeni potrebama deteta, sa posebno obučanim zaposlenima i sigurnim prostorom, što je minimalni zahtev.
- **Neophodni su holistički sistemi prevencije i reagovanja da bi se eliminisalo seksualno nasilje nad decom.** Mora da postoji veći pritisak na nacionalne i međunarodne institucije vlasti da razviju procese koji se bave pitanjima SEZ na održiv način. Međusektorska saradnja će obezbediti resurse i znanje koje je potrebno da se pokrenu dugoročne promene.
- **Sam prihod nije snažna determinanta u smislu sposobnosti zemlje da uspešno spreči i reaguje na SEZ.** Tri od prvih deset zemalja na listi – Južna Afrika, Indonezija i Turska – imaju privrede sa srednjim dohotkom, a 55% od 20 najboljih zemalja nisu zemlje sa visokim prihodima. Zemlje sa srednjim prihodima imaju dobre rezultate u većini kategorija: drže sedam od 11 najboljih mesta u uslugama podrške i oporavka, sedam od 10 najboljih u zaštitnom zakonodavstvu, i zauzimaju prvih pet od 10 najboljih što se tiče nacionalnog kapaciteta i posvećenosti. Politike

i programi su jedini stub gde ekonomije sa visokim dohotkom dominiraju, a zemlje sa srednjim dohotkom zaostaju u svim kategorijama osim zaštite od siromaštva i nejednakosti. U zemljama sa ekonomijama sa srednjim i niskim prihodima ovaj jaz u učinku bi mogao da bude rezultat nedostatka u smislu dostupnosti obrazovanja i dugotrajnih negativnih društvenih normi, posebno u vezi sa pitanjima rodne ravnopravnosti i seksualnosti.

Slika 2: Najbolji rezultati u celini, kao i po pitanju prevencije i reagovanja¹⁰

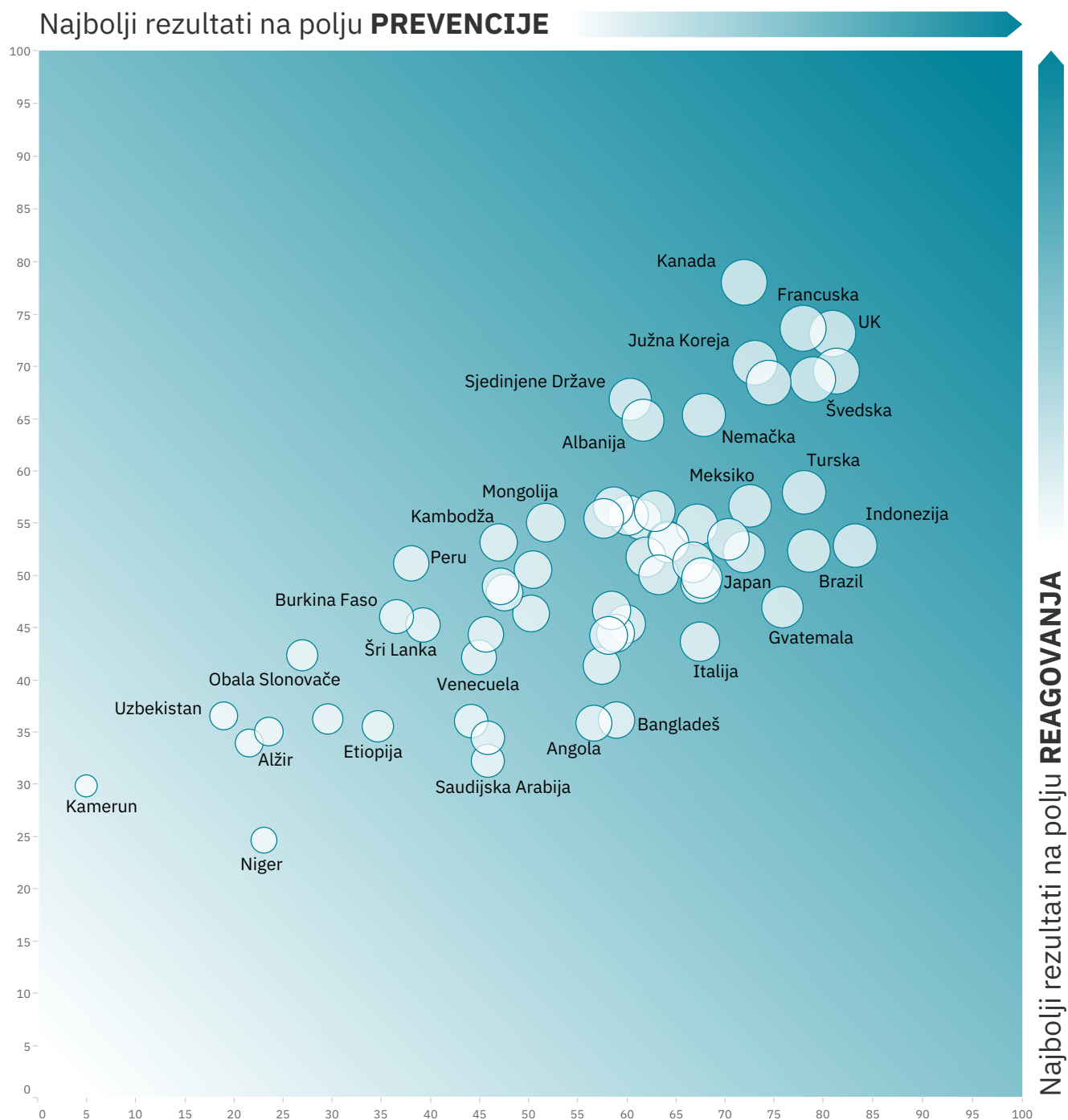
Napomena: Zemlje koje su obeležene narandžastom bojom su zemlje sa ekonomijama srednjih prihoda.

¹⁰ Molimo pogledajte Dodatak kako bi ste videli rang-listu u celini, kao i za prevenciju i reagovanje.

- **Zemlje sa srednjim prihodom se izdvajaju u smislu učinka po pitanju pravosudnog sistema i sistema dugoročne podrške žrtvama.** Od 13 zemalja koje imaju multidisciplinarnе timove čiji je zadatak da pojednostave istrage u slučajevima SEZ i da aktivnosti budu adekvatne dečijem uzrastu, 10 zemalja su sa srednjim prihodima, a čak svih 11¹¹ zemalja koje prikupljaju podatke sa ciljem da ponude i poboljšaju dugoročnu podršku žrtvama su zemlje sa srednjim prihodima. Učinak zemalja sa srednjim prihodima je takođe pospešen postojanjem zakona koji pružaju podršku žrtvama i njihovim fokusiranjem na razvoj planova i politika za rešavanje problema SEZ i srodnih pitanja.
- **Postoji pozitivna korelacija između učinka zemalja po pitanju prevencije i njihovog učinka na polju reagovanja** (+0,74; vidi [Sliku 3](#)). Međutim, zemlje sa visokim dohotkom uglavnom imaju snažnije sisteme prevencije od sistema reagovanja, dok zemlje sa srednjom visinom dohotka bolje reaguju. Ekonomije sa niskim prihodima su generalno ispod proseka od 60 zemalja i u prevenciji i u reagovanju; Ruanda je izuzetak. Činjenica da je među prvih 25% zemalja na polju Zaštitnog zakonodavstva i na polju Nacionalnog kapaciteta i Posvećenosti je stavlja na 13. mesto što se tiče stuba Prevencije.
- **Rešavanje problema ovakvog obima zahteva koordinaciju između sektora, uključujući i angažman privatnog sektora.** Tri četvrtine od 60 zemalja u Indeksu imaju manje od 40 poena (na skali od 100) u modulu privatnog sektora, dok samo šest zemalja ima više od 60 poena. Ovo ukazuje da postoji dosta prostora za poboljšanje u načinu na koji privatni sektor učestvuje u sprečavanju i reagovanju na pitanja u vezi sa SEZ u smislu zaštite podataka, u vezi sa dečijim radom, i ulogom internet provajdera u sprečavanju širenja materijala o seksualnom zlostavljanju dece na mreži.
- **Postajemo sve bolji u smislu razumevanja pitanja u vezi sa SEZ.** Do skoro je bilo malo ili nije bilo podataka o rasprostranjenosti SEZ. Danas skoro tri četvrtine zemalja (73%) prikuplja i objavljuje podatke o broju evidentiranih i prijavljenih slučajeva SEZ. Sprovode se aktivnosti na svetskom nivou kako bi se pratile i beležile aktivnosti u vezi sa SEZ, pri čemu se prikupljanje podataka vrši u skoro polovini zemalja (45%). Ovo predstavlja rast od 23% u broju zemalja koje prikupljaju podatke o rasprostranjenosti SEZ od poslednje iteracije Indeksa.

¹¹ Mnoge od ovih zemalja su prikupile ove podatke putem istraživanja o nasilju nad decom (VACS) koje su sproveli Centri za kontrolu i prevenciju bolesti (CDC).

Slika 3: Korelacija između zemalja koje imaju dobre rezultate na polju prevencije
i onih koje imaju dobre rezultate na polju reagovanja

Rangiranje zemalja

- **Ujedinjeno Kraljevstvo, Francuska, i Švedska su na vrhu druge iteracije Indeksa „Izlazak iz senke”** (vidi [Sliku 2](#)). Ujedinjeno Kraljevstvo je zauzelo prvo mesto u ukupnom poretku, dospevši u prvih pet mesta u tri kategorije: Sudski procesi, Politike i Programi, i Zaštitno zakonodavstvo (vidi [Sliku 4](#)). Ta zemlja se posebno ističe po svojim uslugama podrške za počiniocima i jedna je od samo tri zemlje koje nude usluge prevencije za potencijalne prestupnike, pored usluga rehabilitacije za odrasle prestupnike, Ujedinjeno Kraljevstvo takođe nudi programe koji se bave mladima koji pokazuju znake problematičnog seksualnog ponašanja.
- **Visok učinak Francuske proizilazi iz njenog sveobuhvatnog obrazovanja o prevenciji.** To je jedna od samo 10 zemalja za koje je vršena procena a koja pruža smernice koje su posebno osmišljene za organizacije koje se bave uslugama za mlade o tome kako sprečiti slučajeve seksualnog zlostavljanja dece. To je takođe jedna od šest zemalja koje nude određenu podršku potencijalnim prestupnicima pre nego što počine delo u vezi sa SEZ. Pored toga, Francuska je preduzela i aktivnosti monitoringa i evaluacije kako bi izvršila procenu reagovanja pravosudnog sistema na slučajeve SEZ.
- **Južnoafrička Republika je jedina zemlja koja se svrstava u prvih 10 u svih pet kategorija Indeksa** (vidi [Sliku 2](#)), **i nudi najozbiljniji primer holističkog pristupa rešavanju SEZ.** Pristup Južnoafričke Republike se fokusira na potrebe žrtava i dece u njihovim sistemima prevencije i reagovanja. To je jedna od samo 10 zemalja koje su uspostavile specijalizovane sudove za slučajeve seksualnog nasilja, uključujući i SEZ. To je takođe jedna od samo dve zemlje sa sveobuhvatnim zakonima koji podržavaju žrtve koje su doživele nasilje, uključujući i da dete koje je žrtva trgovine ljudima ne može da bude kažnjeno za nezakonita dela koja su povezana sa delom trgovine ljudima. Ono što je najvažnije je da je Južnoafrička Republika takođe eliminisala rok zastarelosti za slučajeve SEZ, utirući put za još mnogo slučajeva koji će tek biti prijavljeni.

Slika 4: Top pet rangiranih zemalja po kategorijama¹²

Zemlja	PREVENCIJA			REAGOVANJE	
	Zaštitno zakonodavstvo	Politike i programi	Nacionalni kapaciteti i posvećenost	Usluge podrške i oporavka	Sudski proces
Ujedinjeno Kraljevstvo	3	2	20	8	1
Francuska	17	3	4	8	3
Švedska	20	4	23	2	9
Kanada	1	1	3	17	11
Južnoafrička Republika	2	9	7	8	2

- Iako prva i druga iteracija Indeksa „Izlazak iz senke” nisu direktno uporedive, još uvek je moguće identifikovati gde su to pitanja prevencije i reagovanja na SEZ dobila na dinamici u poslednje tri godine a gde je napredak usporen. Sve u svemu, **srednji rezultati** zemalja su **porasli** između prve i druge iteracije Indeksa, ali se **jaz između zemlje sa najboljim učinkom i zemlje sa najslabijim rezultatima povećao**. Ovaj jaz u učinku je posebno očigledan u kategoriji usluga podrške i oporavka gde je razlika između onih sa najboljim učinkom (Indonezija) i najnižim (Kamerun) preko 90.
- Postoji nekoliko indikatora koji su direktno uporedivi između prve i druge iteracije Indeksa. U nastavku istražujemo kako su se neki od ovih indikatora promenili od 2019. godine:
 - **Broj zemalja koje prikupljaju podatke o rasprostranjenosti seksualne eksploatacije i zlostavljanja dece je porastao za 23 odsto** od Indeksa iz 2019. godine, što ukazuje na to da su vlade fokusiranije na razumevanje razmere i obima ovog pitanja, što je možda povezano sa potrebom da se dostave podaci u vezi sa indikatorom održivog razvoja 16.2.3.

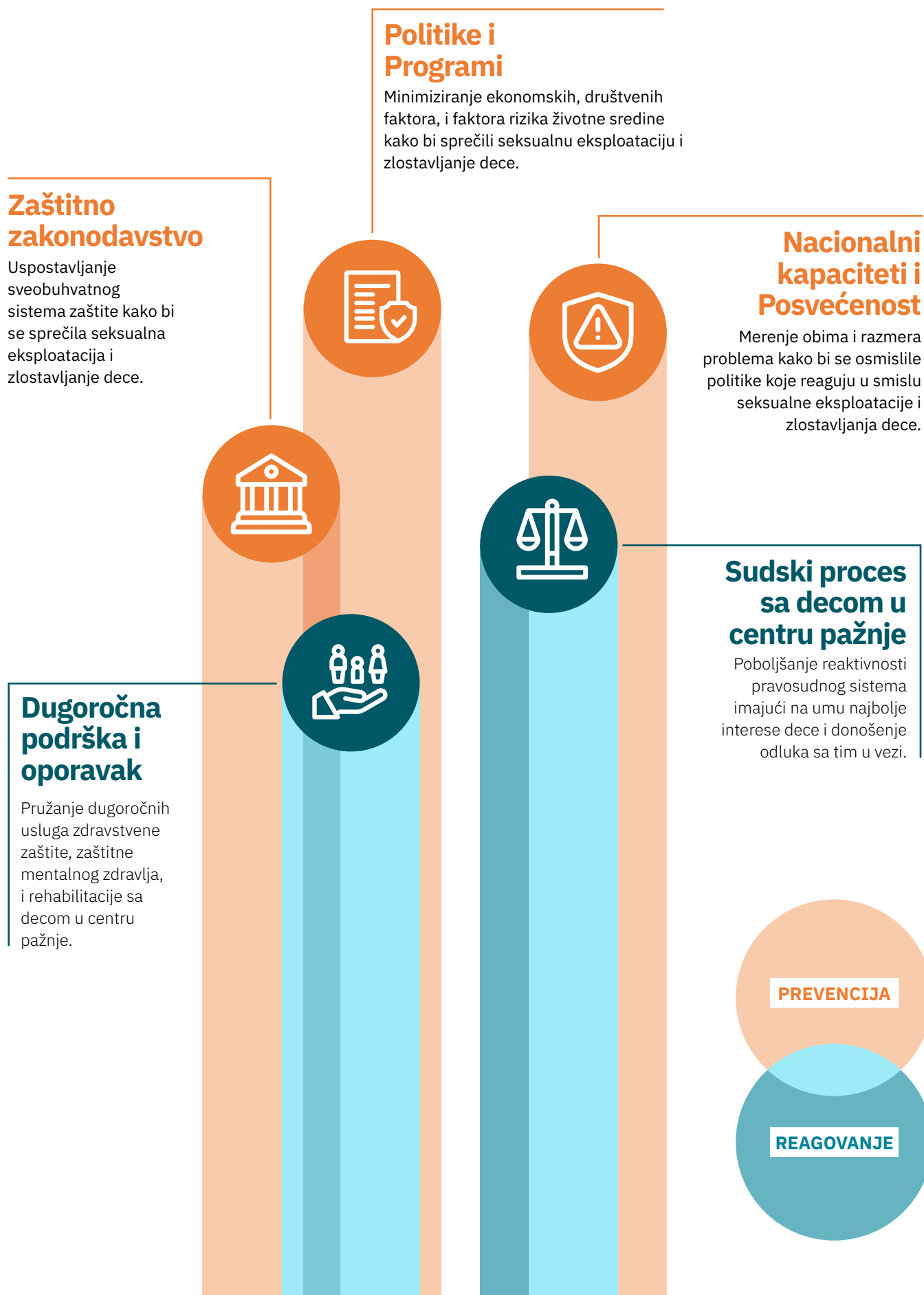
¹² Ako želite da saznate više o metodologiji koja je u osnovi Indeksa, pogledajte Indeks „Izlazak iz senke” 2022: Metodološki dokument. <https://cdn.outoftheshadows.global/uploads/documents/Out-of-the-Shadows-Index-2022-Global-Methodology-Paper.pdf>

- Broj zemalja koje imaju zakone **koji sprečavaju odrasle da se upuštaju u seksualne aktivnosti – konkretno penetraciju – sa maloletnicima je porastao za skoro 10%**, iako sedam zemalja koje zabranjuju seksualne aktivnosti (uključujući penetraciju) sa devojkom mlađom od dobi za koje se zahteva pristanak, ne nudi istu zaštitu i dečacima.
- U drugoj iteraciji Indeksa, „Economist Impact” je pored nacionalnih programa procenio dostupnost programa za podršku ljudima koji su zabrinuti zbog svojih seksualnih misli o maloletnicima i na nivoima nižim od nacionalnih. Ovakvim prilagođavanjem Indeksa su još dve zemlje – Australija i Francuska – pridodate na listu četiri zemlje sa visokim dohotkom koje su već imale ovakve aktivnosti. Međutim, ipak ima **malo želje i elana za nastavak izgradnje sistema podrške za potencijalne prestupnike svih uzrasta.**
- U 2019. godini, 39 zemalja je imalo nacionalnu strategiju ili akcioni plan koji se posebno bavio seksualnom eksploatacijom i/ili zlostavljanjem dece. **Programi mnogih zemalja su istekli** od vremena prve iteracije i, iako postoje indicije da su neke zemlje – uključujući Švedsku – u procesu izrade novih akcionih planova/strategija, došlo je do smanjenja broja zemalja od 36% koje su imale pozitivne ocene u smislu ovog indikatora. Moguće je da je pandemija KOVID-19 usporila napredak u obnavljanju i/ili reviziji ovih planova.

Kako je organizovan ovaj izveštaj

Ovaj izveštaj je, kao i Indeks, organizovan oko dve glavne dimenzije: prevencije i reagovanja. Izveštaj se takođe fokusira na stubove koji su u osnovi svake od ovih dimenzija. U odeljku o prevenciji, dat je detaljniji uvid u Zaštitno zakonodavstvo, Politike i Programe, i Nacionalne kapacitete i Posvećenost. Odeljak koji se tiče aktivnosti reagovanja se bavi Uslugama podrške i Oporavka, i Sudskim procesom.

KLJUČNA SAZNANJA u smislu svakog od stubova su preporuke izveštaja za intervencije koje su potrebne za uspostavljanje holističkog pristupa u borbi protiv SEZ. Napredak ostvaren u vezi sa ovim saznanjima i preporukama će biti sagledan u izdanju Indeksa „Izlazak iz senke” za 2024. godinu.

Slika 5: Stubovi holističkog sistema upravljanja prevencijom i reagovanjem na SEZ

Ključna saznanja

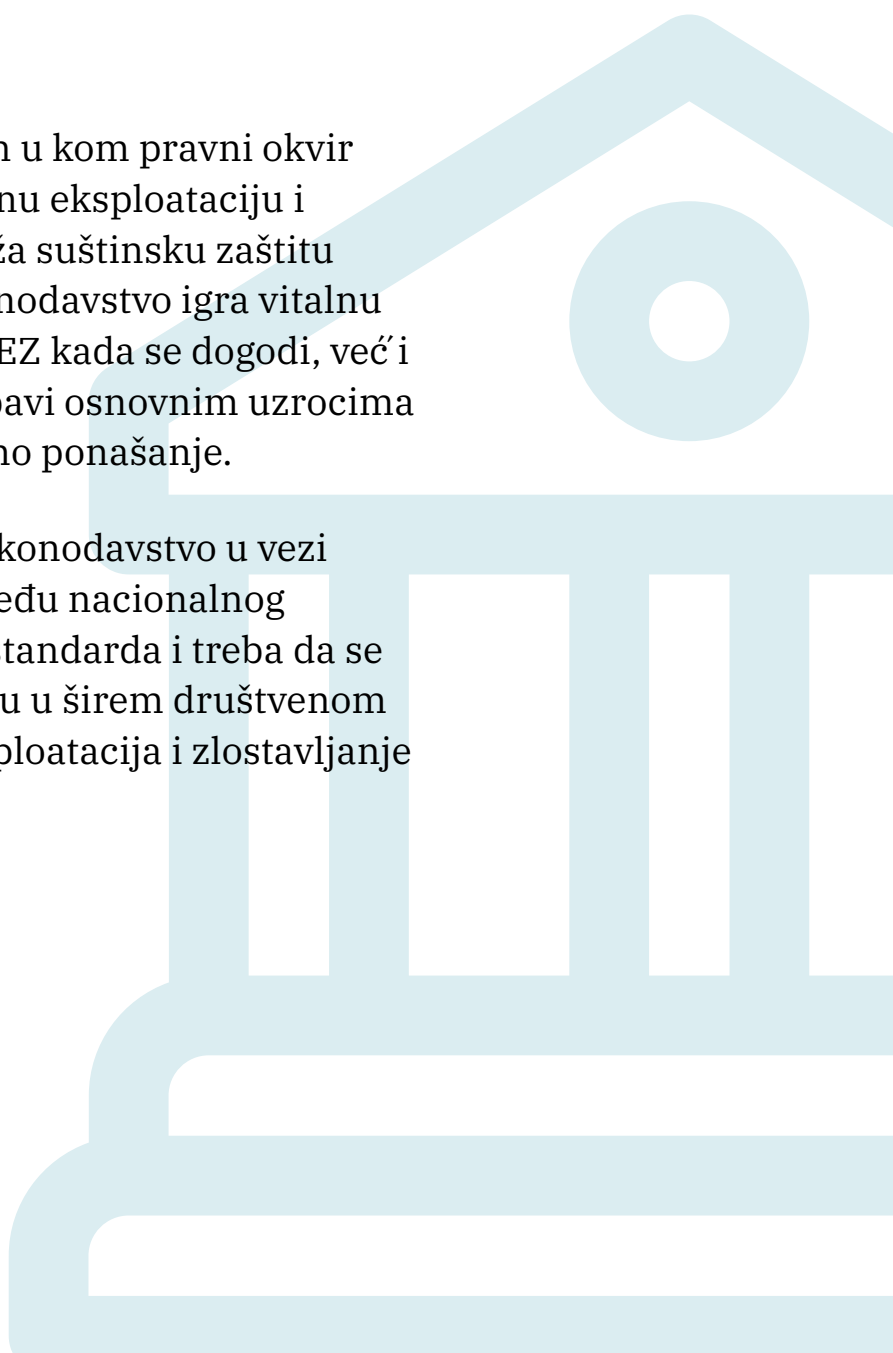
1

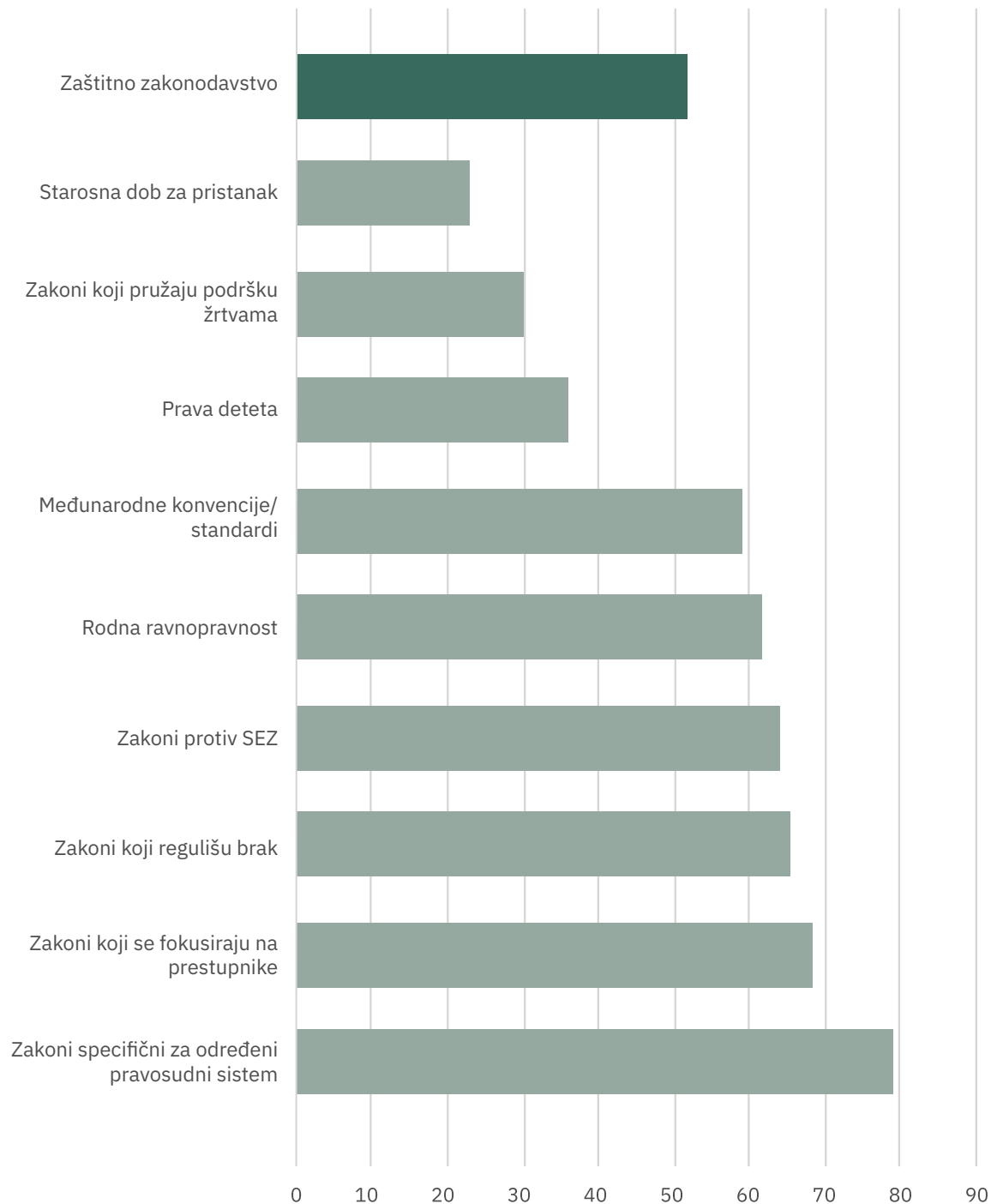
Zaštitno zakonodavstvo

KLJUČNA SAZNANJA | Zaštitno zakonodavstvo najbolje funkcioniše kada je fokusirano na prava deteta, kada uzima u obzir uslove na terenu, i kada se usklađuje sa međunarodnim standardima

Cilj Indeksa je da ukaže na stepen u kom pravni okvir svake države prepoznaje seksualnu eksploataciju i zlostavljanje dece, kao i da li pruža suštinsku zaštitu dece od seksualnog nasilja. Zakonodavstvo igra vitalnu ulogu ne samo u suočavanju sa SEZ kada se dogodi, već i u smislu sposobnosti da se pozabavi osnovnim uzrocima nasilja nad decom i zaustavi štetno ponašanje.

U cilju adekvatne zaštite dece, zakonodavstvo u vezi sa SEZ zahteva usaglašenost između nacionalnog zakonodavstva i međunarodnih standarda i treba da se fokusira na dečija prava i situaciju u širem društvenom okruženju u kome se događa eksploatacija i zlostavljanje (vidi [Sliku 6](#)).

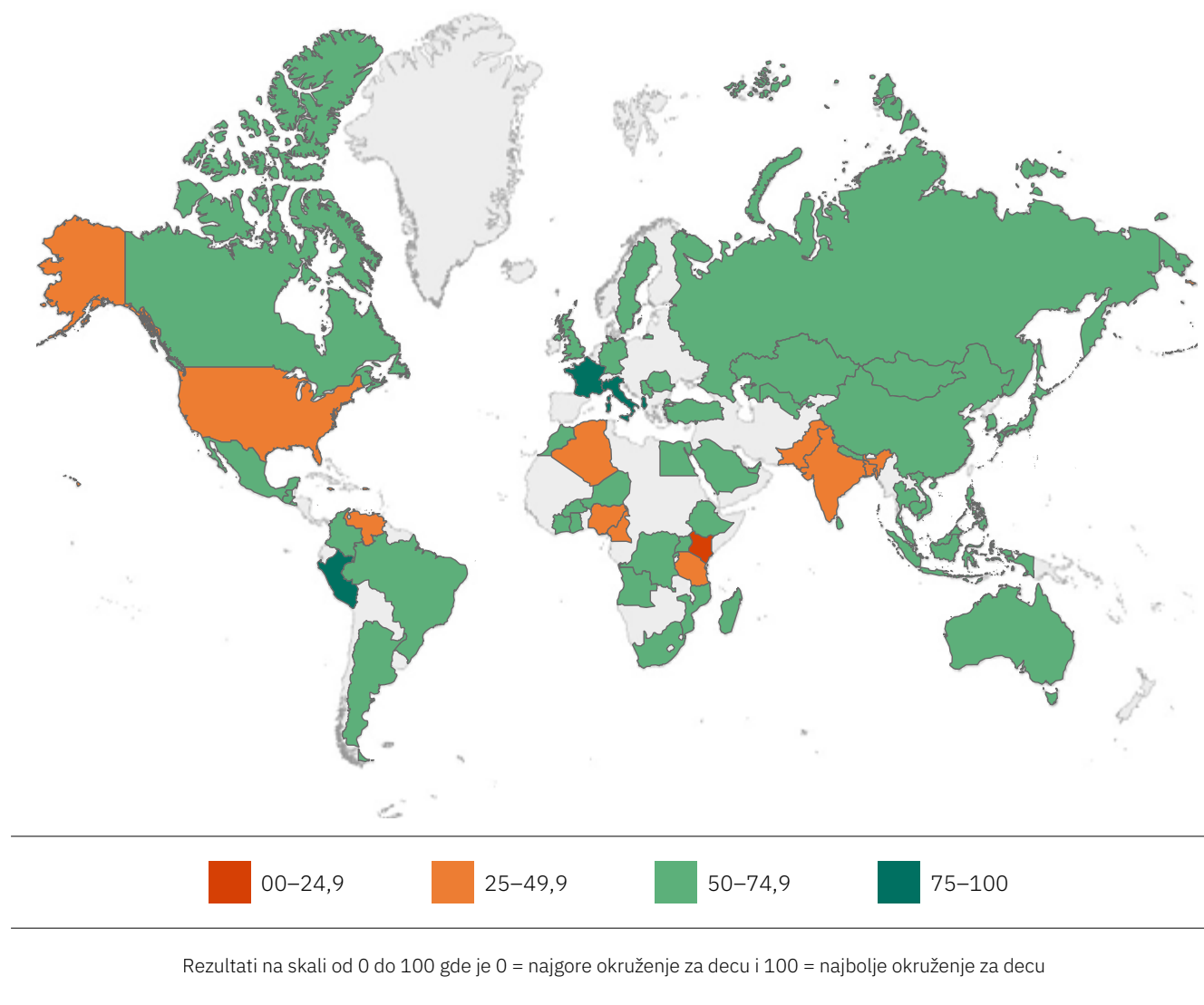

Slika 6: Prosečni rezultati na svetskom nivou (100 = najbolje okruženje za zaštitu dece)

Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa međunarodnim standardima

Međunarodni i regionalni instrumenti nastoje da uspostave minimalni nivo zaštite dece na svetskom nivou od seksualne eksploatacije i zlostavljanja. Onog trenutka kada države ratifikuju međunarodne i regionalne konvencije, one šalju signal da su posvećene borbi protiv SEZ, što se zatim pokazuje usklađivanjem određenog nacionalnog zakonodavstva sa međunarodnim konvencijama. Cilj je da se sve zemlje pridržavaju istih jasnih standarda i definicija, i da tako formiraju jedan zajednički globalni okvir koji će pomoći da se ovakva dela procesuiraju.¹³

Slika 7: Ratifikacija relevantnih međunarodnih konvencija o ljudskim pravima¹⁴

¹³ Ligiero D. i saradnici, Šta je to efikasno kod sprečavanja seksualnog nasilja nad decom: Rezime, 2019, <http://clock.uclan.ac.uk/31565/1/Lorraine%20Radford%20Executive%20Summary.pdf>

¹⁴ Kompozitni rezultat, ponderisani prosek sledećih indikatora: „Konvencija o pravima deteta”, „Fakultativni protokol (prodaja dece)”, „Fakultativni protokol (procedure komunikacije)”, „Protokol za sprečavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima (Protokol iz Palerma)”, „CEDAW”, „Okvirna konvencija Svetske turističke organizacije Ujedinjenih nacija o etici u turizmu”, „Saopštenje o akciji WeProtect”.

Uprkos **široko rasprostranjenom ratifikaciji međunarodnih konvencija** (vidi [Sliku 7](#)), nivo usklađenosti između domaćeg zakonodavstva i međunarodnih standarda ostaje izazov koji treba rešiti. Na primer, iako je došlo do skoro pa univerzalne ratifikacije Konvencije o pravima deteta (CRC) – sve zemlje osim Sjedinjenih Država su ratifikovale sporazum – neke zemlje su sporije od drugih usvojile neke od preporuka. Jedan primer se odnosi na postupke u slučaju maloletnika. CRC navodi da države potpisnice treba da utvrde minimalnu starosnu dob za krivičnu odgovornost (MACR), to jest dob kada neko lice može biti optuženo za krivično delo.^{15,16} Komitet za prava deteta – telo stručnjaka koje prati sprovođenje konvencije – je 2019. godine dao preporuku da države odrede ovu minimalnu starosnu dob na najmanje 14 godina.¹⁷ Međutim, samo dve na svakih pet zemalja koje su uključene u Indeks je do danas uskladilo svoj MARC sa ovom preporukom.

Bilo je i nekih pozitivnih trendova: od zemalja u Indeksu koje su ratifikovale Fakultativni protokol o prodaji dece, dečijoj prostituciji i dečijoj pornografiji (OPSC), 96% je kriminalizovalo proizvodnju seksualno eksplicitnog materijala koji uključuje decu. Ipak, nedostatak jasnih definicija koči napredak u ovoj oblasti. Preko 40% zemalja koje su bile predmet procene stanja za potrebe Indeksa ili nema eksplicitnu definiciju „dečije pornografije” ili „materijala o seksualnom zlostavljanju dece” u nacionalnom zakonodavstvu, ili njihove definicije ne ispunjavaju međunarodne standarde.¹⁸

¹⁵ Minimalna starosna dob za krivičnu odgovornost znači da deca koja počinu krivično delo u uzrastu ispod tog minimuma ne mogu da odgovaraju u krivičnom postupku.

¹⁶ Konvencija UN o pravima deteta, <https://www.unicef.org.uk/wp-content/uploads/2016/08/unicef-convention-rights-childuncrc.pdf>

¹⁷ Baza podataka Ugovornog tela UN, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2fC%2fGC%2f24&Lang=en

¹⁸ Ovaj indikator je služio za procenu da li zemlje 1) daju eksplicitnu definiciju „dečije pornografije” u svom nacionalnom zakonodavstvu i 2) da li je definicija usklađena sa međunarodnim standardima. Međunarodni standard koji se koristi u ovoj proceni je definicija „dečije pornografije” koju daje Konvencija Saveta Evrope o zaštiti dece od seksualne eksploatacije i seksualnog zlostavljanja (Lanzarote Konvencija, član 20 (2)). Iako je ovo regionalna konvencija, njoj je do danas pristupila i najmanje jedna država van Evrope. Štaviše, činjenica da je Konvencija usvojena relativno nedavno je uticala na našu odluku da koristimo standard koji ona postavlja.

Slika 8: Procena zakona protiv SEZ

Ova slika prikazuje izbor pitanja koja se koriste za procenu stanja u zemljama o tome da li imaju zakone za zaštitu dece od seksualne eksploatacije i zlostavljanja. Takođe pokazuje i učinak zemalja sa najboljim rezultatima u ovoj kategoriji za ova pitanja. Ako želite dodatne informacije o pitanjima u vezi sa ovom kategorijom, kao i da saznate više o uslugama koje zemlje sa najboljim rezultatima pružaju, preuzmite [Indeks „Izlazak iz senke”](#).

	Kanada	Južnoafrička Republika	Ujedinjeno Kraljevstvo	Australija	Indija
Da li država ima zakone koji zabranjuju odrasloj osobi da stupa u seksualne odnose (koji uključuju penetraciju) sa maloletnim licem koje prema relevantnim odredbama nacionalnog zakona nije dostiglo zakonsku starosnu dob za seksualne aktivnosti koji obuhvataju i dečake i devojčice?	DA	DA	DA	DA	DA
Da li u državi postoji zakon koji zabranjuje odrasloj osobi seksualne aktivnosti (uključujući i dodirivanje) sa maloletnim licem koje prema relevantnim odredbama nacionalnog zakona, nije dostiglo zakonsku starost za seksualne aktivnosti koji obuhvata i dečake i devojčice?	DA	NE	DA	NE	DA
Da li u državi postoji zakon koji zabranjuje seks sa detetom uz prinudu, upotrebu sile, ili pretnji koji obuhvataju i dečake i devojčice?	DA	NE	DA	DA	NE
Da li država ima zakon koji izričito zabranjuje seksualne aktivnosti sa detetom koje ima mentalni ili fizički invaliditet koji obuhvata i dečake i devojčice?	NE	NE	NE	DA	DA
Da li je definicija „materijala o seksualnom zlostavljanju dece” u zakonima/propisima države usklađena sa međunarodnim standardima?	DA	DA	NE	DA	DA
Da li zakoni države predviđaju oštrije kazne za seksualne aktivnosti sa decom za one koji su na pozicijama poverenja?	DA	NE	DA	DA	DA

Zakonodavstvo po meri dece

Većina zemalja ima osnovne zakone koji se tiču SEZ koji zabranjuju odraslima da vrše polne radnje sa maloletnicima. Mnogi koriste opšte odredbe u uverenju da šire definicije pružaju pravosuđu mogućnost da krivično

goni širok spektar seksualnih delikata nad decom. Ali u realnosti, nejasne formulacije mogu da spreče roditelje, staratelje, vaspitače i one koji rade sa decom da razumeju i identifikuju šta je to što tačno čini SEZ.

EksPLICITNE I nedvosmislene definicije¹⁹

koje jasno navode različite tipove SEZ bi ponudile osobama koje reaguju na probleme SEZ kao i tužiocima alate koji su im potrebni da im pomognu da prikupe dokaze i pokrenu optužnice. Ideja je da se izbegnu situacije – uključujući i situacije nasilja u porodici – u kojima policija i tužioci nerado vode slučajeve jer su posledice zlostavljanja manje vidljive, kao što su slučajevi prinudne kontrole, uhođenja ili pedofilskog zbližavanja.^{20,21} Danas 95% zemalja imaju zakone koji eksplicitno zabranjuju odrasloj osobi seksualne aktivnosti koje uključuju penetraciju sa maloletnikom. Zaštita bi mogla da ide još i dalje definisanjem i zabranom dodirivanja koje ima seksualnu konotaciju, što je već uradilo 32% zemalja iz Indeksa.

Ključno je da pristup koje zakonodavstvo ima u odnosu na SEZ ne samo da podržava prava deteta, već i glas deteta. **To znači da dete mora biti u centru svih odluka o svom životu.** U slučaju SEZ, to može da znači da dete ne plaća cenu za nečiji zločin. Na primer, većina zemalja iz Indeksa je usvojila posebne zakone koji kriminalizuju trgovinu decom, a više od tri četvrtine zemalja zabranjuje regrutovanje, transport, transfer, skrivanje, i primanje dece u svrhu prostitucije ili druge seksualne eksploatacije. Od toga, u **27 zemalja deca žrtve trgovine ljudima ne mogu da budu podvrgnuta krivičnom postupku ili sankcijama.**

Globalno gledano, donošenje zakona koji su više usredsređeni na decu ne samo da bi uticalo na dobrobit dece u smislu postojanja pravnih garancija, već bi moglo i da podstakne više ljudi da istupe sa sopstvenim saznanjima ili sopstvenim iskustvom eksploatacije i zlostavljanja.

Žrtve zlostavljanja nisu uvek u mogućnosti da pričaju o svojim iskustvima odmah nakon događaja.²² U stvari, mogu da prođu godine, ponekad čak i decenije, dok ne prijave traumu koju su doživele. Neke zemlje su to shvatile i shodno tome ukinule **krivičnu zastaru** za slučajeve SEZ,²³ otvarajući put za veći broj prijava seksualnog nasilja. Naša procena pokazuje da je potrebno više rada u ovoj oblasti, jer 73% zemalja koje su ocenjene u Indeksu tek treba da ukinu rok zastarelosti (vidi Sliku 9).

¹⁹ Dela seksualnog nasilja, koja se često dešavaju zajedno i sa drugim oblicima nasilja, mogu da variraju od direktnog fizičkog kontakta do neželjenog izlaganja seksualno motivisanom govoru i slikama. „Seksualno nasilje” se često koristi kao krovni termin za sve vrste seksualne viktimizacije (<https://www.unicef.org/our-fightagainst-sexual-exploitation-abuse-and-harassment#:~:text=Sexual%20abuse%20is%20the%20actual,Read%20about%20UNICEF's%20work.>)

²⁰ Bishop C. & Bettison V. (2018) „Dokazivanje nasilja u porodici”, uključujući ponašanje koje potpada pod novo delo „kontrolisanja ili prisilnog ponašanja”. The International Journal of Evidence & Proof.

²¹ McGorrery P, McMahon M & Burton K (2019) „Gonjenje nefizičkog zlostavljanja između trenutnih intimnih partnera: Da li su zakoni o uhođenju nedovoljno iskorišćen resurs?” Melbourne University law review. 42. 551-592.

²² McElvaney R., Otkrivanje seksualnog zlostavljanja dece: odlaganje, neotkrivanje i delimično obelodanjivanje. Šta nam govori istraživanje i praktične implikacije, 2013, <https://www.nationalcac.org/wp-content/uploads/2016/10/Disclosure-of-child-sexual-abuse-Delays-non-disclosures-and-partial-disclosures.-Whatthe-research-tells-us-and-implications-for-practice.pdf>

²³ Zakon koji ograničava vremenski okvir tokom koga se može pokrenuti sudski postupak za određeno krivično delo.

Argentina,²⁵ Italija,²⁶ Tajland,²⁷ i Uganda,²⁸ imaju posebne odredbe u svojim krivičnim zakonima koje zabranjuju bavljenje bilo kakve seksualne aktivnosti sa maloletnicima koji imaju neki mentalni ili fizički invaliditet.

Paralelno sa tim, zemlje – uključujući Brazil,²⁹ Demokratsku Republiku Kongo³⁰ i Mongoliju³¹ – su odredile pooštrene kazne za svakoga ko čini nedozvoljene polne radnje sa maloletnikom sa invaliditetom.

Slika 10: Procena šireg okvira zaštitnog zakonodavstva

Ova slika prikazuje izbor pitanja koja se koriste za procenu stanja u zemljama u vezi sa tim li postoji zaštitno zakonodavstvo za sprečavanje SEZ. Takođe pokazuje i učinak zemalja sa najboljim rezultatima u ovoj kategoriji za ova pitanja. Ako želite dodatne informacije o pitanjima u vezi sa ovom kategorijom, kao i da saznate više o uslugama koje zemlje sa najboljim rezultatom pružaju, preuzmite [Indeks „Izlazak iz senke”](#).

	Kanada	Južnoafrička Republika	Ujedinjeno Kraljevstvo	Australija	Indija
Da li država ima zakon koji garantuje da deca koja su žrtve trgovine ljudima ne podležu krivičnom postupku ili sankcijama za krivična dela (npr. prostitucija) u vezi sa njihovom situacijom kao žrtvama trgovine ljudima?	DA	DA	DA	NE	NE
Da li je država ukinula krivičnu zastaru za seksualno zlostavljanje dece?	DA	DA	DA	DA	DA
Da li zakoni zemlje uključuju posebne odredbe (npr. duže kazne zatvora/uslovi izricanja kazne) za povratnike?	DA	NE	DA	DA	DA
Da li je država odredila minimalnu starosnu dob za krivičnu odgovornost za seksualni prestup na 14 godina, prema preporuci Komiteta Ujedinjenih nacija za prava deteta?	NE	NE	NE	NE	NE
Da li država ima poseban sistem maloletničkog pravosuđa koji koristi nagodbu, pritvor pre i pritvor nakon suđenja kao poslednje sredstvo, kao i odvajanje dece od odraslih u pritvoru umesto da maloletnike procesuiru kroz pravosudni sistem za odrasle?	DA	DA	DA	DA	DA
Da li država ima eksteritorijalno zakonodavstvo u borbi protiv SEZ?	DA	DA	DA	DA	DA
Da li je nužno da se delo goni u obe zemlje da bi se primenilo postojeće zakonodavstvo za borbu protiv SEZ?	DA	DA	DA	DA	NE
U slučajevima kada se seksualno zlostavljanje dešava unutar jedne oblasti u okviru države (republika u saveznoj državi, pokrajina), da li se primenjuju savezni zakoni?	NE	DA	NE	NE	DA

²⁵ Krivični zakon (Argentina), <https://www.argentina.gob.ar/normativa/nacional/ley-11179-16546/texto>

²⁶ Krivični zakon Italije, Član 609-bis i 609-ter, 2021, <https://www.altalex.com/documents/news/2014/10/28/dei-deliitti-contro-la-persona>

²⁷ Krivični zakon Tajlanda, BE 2499 (1956), 2021, <http://web.krisdika.go.th/lawHeadPDF.jsp?formatFile=pdf&hID=0>

²⁸ Krivični zakon Ugande, 1950, verzija od 9.5.2014., <https://media.ulii.org/files/legislation/akn-ug-act-ord-1950-12-eng-2014-05-09.pdf>

²⁹ Krivični zakon (Brazil), http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/decreto-lei/Del2848.htm

³⁰ Demokratska Republika Kongo, Zakon o zaštiti dece 09/001 od 10.1.2009., član 170.4, 2009, https://www.africanchildforum.org/clr/Legislation%20Per%20Country/DRC/drc_children_2009_fr.pdf

³¹ Krivični zakon (Mongolija), 2015, poslednja promena od 11.5.2017., <https://old.legalinfo.mn/law/details/16701>

Reagovanje na šire društveno okruženje

Faktori koji pokreću SEZ su složeni i višeslojni. Oni su ukorenjeni u društvenim stavovima i sistemima verovanja koji normalizuju ili podstiču eksploataciju i zlostavljanje žena i dece^{32,33,34,35,36,37,38} i omogućavaju da štetne prakse kao što su dečiji brakovi i sakaćenje ili sečenje ženskih genitalija opstanu. Više od polovine zemalja koje su učestvovala u ispitivanju (58%) nije eksplicitno inkriminisalo ovakve pojave. Iako je možda teško doneti zakone protiv društvenih i kulturnih normi, oni mogu vremenom da utiču na percepciju koju ljudi imaju o njima i da na kraju promene ponašanje.³⁹

Kada je reč o pristanku, deca i adolescenti ne razumeju uvek u potpunosti posledice koje sa sobom nosi upuštanje u seksualne odnose u mladosti. **Minimalna starosna granica** za pristanak je postavljena da bi se zaštitili od mogućeg zlostavljanja i neželjenih posledica. Minimalna starosna granica za pristanak dosta varira između različitih zemalja. U nekim zemljama morate biti u braku pre nego što se dozvoli bilo kakav seksualni odnos, u

drugim je starosna dob izuzetno niska, na primer 13 godina u Nigeru⁴⁰ i 14 godina u UAE.⁴¹

Otpriblike polovina zemalja u Indeksu (27 zemalja) je postavila minimalnu starosnu granicu za pristanak na doba između 16 i 18 godina. Neke predviđaju izuzetke koji se nazivaju „bliskim godinama“, koji dekriminalizuju sporazumni seksualni odnos između osoba mlađih od uzrasta za pristanak ako je razlika u godinama unutar ograničenog raspona koji je određen u datom pravosudnom sistemu.⁴² Starosna dob za pristanak u Indiji je 18 godina i ne poznaje izuzetke za male starosne razlike ako su oni koji su stupili u odnose ispod starosne dobi za pristanak.⁴³ Druge zemlje ne primenjuju institut minimalne starosti i za muškarce i za žene. U Nepalju je starosna dob za pristanak postavljena na 18 godina za žene, a bez eksplicitnog pominjanja muškaraca.⁴⁴

Što se tiče **dečijih brakova**, izuzeci su dopušteni čak i u zemljama koje su postavile minimalnu starost za brak i za dečake i za devojčice. Više od trećine zemalja u Indeksu (23 zemlje) nije isključilo sve izuzetke. U većini ovih zemalja,

³² Buller A. i ostali (2020) „Sistematski pregled društvenih normi, stavova i činjeničnih uverenja povezanih sa seksualnom eksploatacijom dece i adolescenata“, Child Abuse & Neglect, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0145213420301265>

³³ Perrin N. i ostali (2019) „Društvene norme i uverenja o obimu rodno zasnovanog nasilja: mera obima koji treba uzeti za primenu u programima prevencije rodno zasnovanog nasilja u siromašnim okruženjima i okruženjima humanitarnih kriza.“ Conflict and Health 13, 6 <https://conflictandhealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13031-019-0189-x>

³⁴ CDC (Centar za kontrolu bolesti), Seksualno nasilje: rizik i zaštitni faktori, <https://www.cdc.gov/violenceprevention/sexualviolence/riskprotectivefactors.html>

³⁵ OXFAM International, Deset štetnih verovanja koja pomažu opstanak nasilja nad ženama i devojčicama, <https://www.oxfam.org/en/ten-harmful-beliefs-perpetuate-violence-against-women-and-girls>

³⁶ Steinhaus M. i ostali (2019) „Merenje društvenih normi u vezi sa dečijim brakovima među odraslim donosiocima odluka u slučaju mladih devojaka u Falombeu i Tiolu, Malavi“, The Journal of Adolescent Health, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6426797/>

³⁷ Hudson, V. M. i ostali. „Seks i mir u svetu“. Columbia University Press, 2012.

³⁸ UNDP, UNFPA, UN Women & UNV, „Zašto neki muškarci koriste nasilje nad ženama i kako ga možemo sprečiti?“, 2013, https://www.undp.org/content/dam/rbap/docs/Research%20&%20Publications/womens_empowerment/RBAP-Gender-2013-P4P-VAW-Report.pdf

³⁹ Nadler J (2017) „Ekspresivni zakon, društvene norme i društvene grupe“ <https://www.law.northwestern.edu/faculty/fulltime/nadler/nadler-expressive-law-law-and-social-inquiry-2017.pdf>

⁴⁰ Krivični zakon Republike Niger, Ministar pravde, izdanje januar 2018, http://www.justice.gouv.ne/images/lois/pdfs/Code_penal_et_CPP_Edition_Janvier_2018.pdf

⁴¹ Savezni krivični zakon UAE, član 354, <https://cdn.expatwoman.com/s3fs-public/UAE%20Penal%20Code.pdf>

⁴² Postojanjem izuzetka za bliske godine se dekriminalizuje sporazumni seks između dve osobe koje su obe mlađe od godina pristanka i čija je razlika u godinama u granicama određenog opsega. Takođe se može dekriminalizovati i sporazumni seks između osobe koji je ispod godina za pristanak i one koja je starija od godina potrebnih za pristanak ako je razlika u godinama unutar određenog opsega.

⁴³ Zakon o zaštiti dece od seksualnih delikata (Indija), 2012, https://www.indiacode.nic.in/handle/123456789/2079?view_type=browse&sam_handle=123456789/1362

⁴⁴ Nacionalni krivični zakon Nepala, 2017, <http://www.moljpa.gov.np/en/wp-content/uploads/2018/12/Penal-Code-English-Revised-1.pdf>

roditelji mogu da daju saglasnost za brak svoje dece čak i ako su mlađa od zakonske granice. Ova praksa je najrasprostranjenija u Americi i delovima podsaharske Afrike.

U Nigeru, koji ima jednu od najviših stopa dečijih brakova na svetu,⁴⁵ izuzeci su dozvoljeni za grupe koje poštuju običajno pravo. Građanski zakoni Nigera utvrđuju

minimalnu starost za brak od 18 za dečake i 15 za devojčice; međutim, prema običajnom pravu, minimalni uzrast je 14 za devojčice i 16 za dečake.⁴⁶ Mnogi brakovi u Nigeru se sklapaju po običajnom pravu dakle sa osobama koje su mlađe od zvaničnog starosnog minimuma. „Save the Children” procenjuje da se jedna od četiri devojčice uda pre 15. godine.⁴⁷

POZIV NA SARADNJU: Obratite pažnju na rodne razlike

Širom sveta na delu je snažna posvećenost rešavanju pitanja rodne ravnopravnosti na nacionalnom nivou. Velika većina zemalja obuhvaćenih Indeksom (98%) je ratifikovala Konvenciju o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena, a 80% je donelo nacionalne rodne strategije koje uključuju odredbe za ekonomsko osnaživanje žena i devojčica.

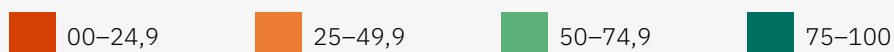
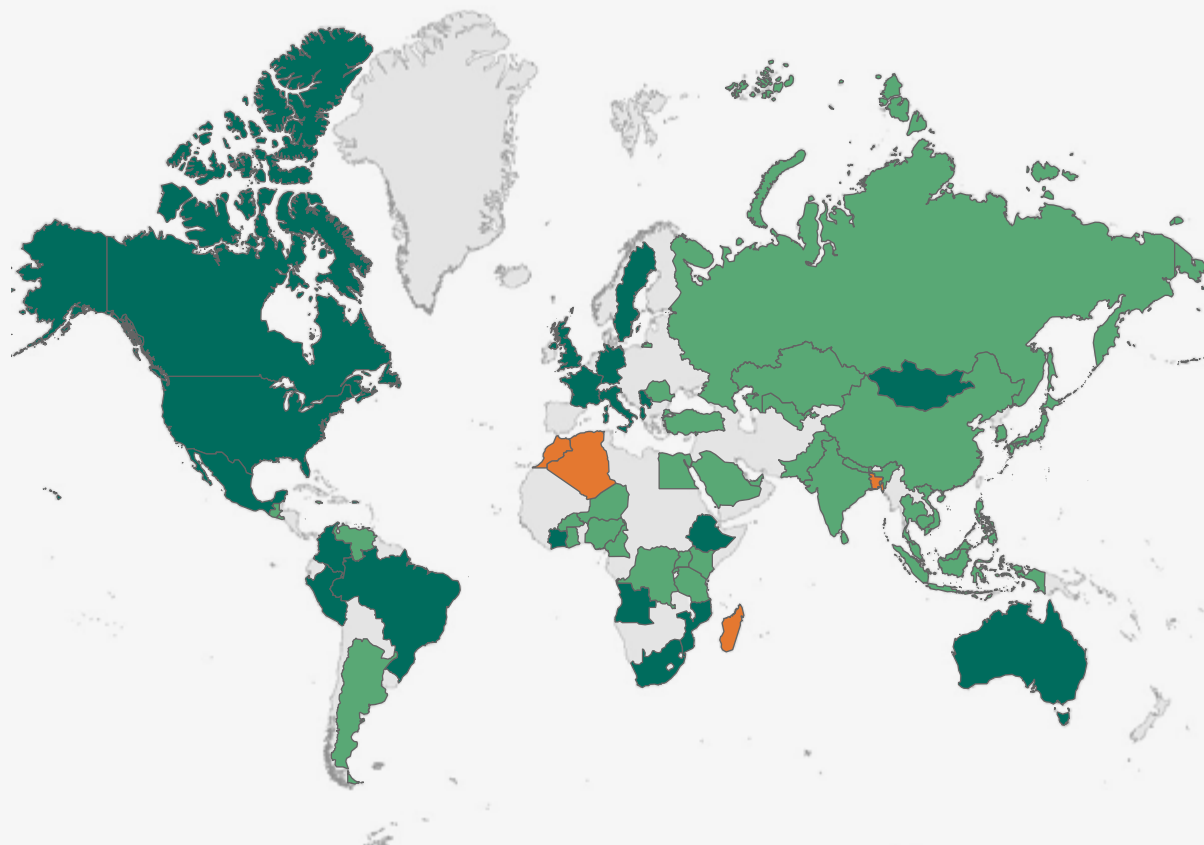
Uprkos ovakvom napretku, uvođenje rodnih pitanja to jest pristup kreiranju politika koje uzimaju u obzir i interese žena i muškaraca nije dosledan po pitanju SEZ. Neke zemlje i dalje koriste rodno specifičan jezik u svojim zakonima, što često dovodi do toga da i devojčice i dečaci ne budu zaštićeni od seksualnih predatora. Dok 93% zemalja kriminalizuje penetraciju između odraslih osoba i maloletnih devojaka i devojčica, samo 82% zabranjuje slične radnje između odraslih osoba i maloletnih dečaka.

Štaviše, pol se obično zanemaruje pri prikupljanju podataka jer se podaci retko raščlanjuju. Međutim, razdvajanje podataka u manje jedinice, uključujući po polu, baca svetlo na složenost problema SEZ i pomaže da se obrasci bolje uoče. Takvi sveobuhvatni podaci o onima koji su u najvećem riziku da dožive SEZ pomažu kreatorima politika i agencijama za planiranje da bolje osmisle intervencije koje ciljaju na specifične populacije koje su u stanju najveće potrebe.

⁴⁵ UNICEF, Ukidanje dečijih brakova u Nigeru, 2020, <https://www.unicef.org/niger/reports/ending-child-marriage-niger>

⁴⁶ Krivični zakon Republike Niger. Ministar pravde. Izdanje januar 2018, http://www.justice.gouv.ne/images/lois/pdfs/Code_penal_et_CPP_Edition_Janvier_2018.pdf

⁴⁷ Save the Children, Dečiji brakovi u Nigeru, <https://www.savethechildren.org.uk/content/dam/global/reports/advocacy/child-marriage-niger.pdf>

Slika 11: Rodna ravnopravnost i zakoni i politike o zaštiti rodne ravnopravnosti⁴⁸

Skala od 0–100 gde je 0 = najgore okruženje za decu i 100 = najbolje okruženje za decu

⁴⁸ Kompozitni rezultat, ponderisani prosek sledećih indikatora: „CEDAW”, „zakoni protiv sakaćenja ženskih polnih organa”, „zaštita LGBTQ prava”, „ograničeni fizički integritet žena”, „ograničene građanske slobode žena”, „rodna razlika i obrazovna postignuća”, „strategija za unapređenje rodne ravnopravnosti”, „rodna ravnopravnost”.

2

Politike i Programi

KLJUČNA SAZNANJA | Efikasne politike i programi koji se bave društvenim, ekonomskim, i uslovima okoline nude ključne pravce delovanja u borbi za iskorenjivanje seksualnog nasilja nad decom

Sveobuhvatno zakonodavstvo koje se adekvatno sprovodi je od vitalnog značaja u borbi za iskorenjivanje seksualnog nasilja nad decom, ali je to ipak samo jedna komponenta. Politike i programi koji ciljaju na društvene, ekonomske i uslove sredine u kojima se SEZ odvija su podjednako važni. Programi prevencije postaju sve rasprostranjeniji kroz edukaciju o SEZ u školama. Ipak, može mnogo toga još da se učini kako bi se ciljalo čitavo društvo. Za razvoj sveobuhvatnog pristupa prevenciji za nivo pojedinca, zajednice, i društva se mogu koristiti programi koji u obzir uzimaju socijalno i ekonomsko okruženje deteta, kao i individualne karakteristike i ponašanja.⁴⁹

⁴⁹ CDC, Socijalno-ekološki model: okvir za prevenciju, <https://www.cdc.gov/violenceprevention/about/social-ecologicalmodel.html>

Slika 12: Procena obrazovanja i veština i usluga za prestupnike

Ova slika pokazuje izbor pitanja koja se koriste za procenu stanja u zemljama o tome da li imaju politike i programe potrebne za efikasnu borbu protiv SEZ. Takođe pokazuje učinak zemalja sa najboljim rezultatima u ovoj kategoriji za ova pitanja. Ako želite dodatne informacije o pitanjima u vezi sa ovom kategorijom, kao i da saznate više o uslugama koje zemlje sa najboljim rezultatom pružaju, preuzmite [Indeks „Izlazak iz senke”](#).

	Kanada	Ujedinjeno Kraljevstvo	Francuska	Švedska	Južna Koreja
= DA = NE a Nacionalni nivo b Široko rasprostranjeno c Sub-nacionalni nivo d Donekle dostupno					
Da li u državi postoje obrazovne aktivnosti koje imaju za cilj da pomognu deci da razumeju i reaguju na seksualno nasilje/zlostavljanje?	a	a	a	a	a
Da li u državi postoje obrazovne aktivnosti o prevenciji nasilja intimnih partnera u školama?	a	a	a	a	a
Da li država obezbeđuje obuku za školsko osoblje u cilju sprečavanja seksualnog zlostavljanja dece?	c	c	c	c	a
Da li je vlada ili organizacija povezana sa vladom izradila smernice za roditelje o strategijama za sprečavanje seksualnog zlostavljanja dece?					
Da li je vlada ili organizacija povezana sa vladom izradila smernice za organizacije koje se bave mladima o strategijama za sprečavanje seksualnog zlostavljanja dece?					
Da li zemlja ima program za pružanje informacija i podrške ljudima koji su zabrinuti zbog svojih seksualnih misli o deci i mladima kako bi se izborili sa neželjenim osećanjima?	b	b	d	b	
Da li je država uspostavila programe lečenja ili druge mere za odrasle seksualne prestupnike kako bi sprečila ponavljanje krivičnih dela?	b	b	b	b	b
Da li je država sprovela identifikaciju i evidenciju počinitelaca nasilja nad decom od strane zdravstvenih radnika?	a	c	a	a	a
Da li je država uspostavila program za lečenje mladih koji imaju problematično seksualno ponašanje?	c	b		c	b

Obrazovanje koje odgovara potrebama dece

Pokazalo se da kada se deci i adolescentima pruži pouzdano i sveobuhvatno seksualno obrazovanje zasnovano na dokazima, seksualno zlostavljanje može da bude sprečeno, te da postoji značajna korist za društvo u celini. To je zato što sveobuhvatno seksualno obrazovanje pomaže deci i mladima da razviju pozitivne stavove uključujući poštovanje ljudskih prava, rodnu ravnopravnost, i pravo na različitost.⁵⁰

Obrazovni programi koji imaju za cilj da pomognu deci da razumeju i da se zaštite od seksualnog zlostavljanja su široko dostupni: 85% zemalja koje su bile predmet sprovedene procene stanja je implementiralo takve programe (vidi [Sliku 10](#)). Obrazovni programi mogu da dovedu do konkretnih pozitivnih rezultata za decu i adolescente. Primetno je da je sveobuhvatno seksualno obrazovanje povezano sa nižom stopom tinejdžerske trudnoće.^{51,52} U većini regiona, stopa tinejdžerske trudnoće konstantno opada u poslednje četiri decenije. Ovo smanjenje je posebno upadljivo u Južnoj Aziji, na Bliskom istoku, i u severnoj Africi. U 2019., stopa u Južnoj Aziji je bila tek petina od one iz 1960. (pad sa 114 na 23); a na Bliskom istoku i severu Afrike je bila skoro četvrtina (od 137 do 39).⁵³

S druge strane, primetan je nedostatak obrazovnih aktivnosti u školama u vezi sa nasiljem emotivnog partnera. **Nasilje emotivnog partnera** je vrsta nasilja između emotivnih partnera kod mladih ljudi u romantičnoj vezi. Programi koji se bave ovom vrstom nasilja, a koji rade na uspostavljanju zdrave dinamike u odnosima i smanjenju viktimizacije među vršnjacima,⁵⁴ se mogu naći u 58% zemalja koje su bile predmet procene stanja. Na primer, u Japanu se edukacija o prevenciji „nasilja između emotivnih partnera i nasilja u porodici” može naći u nastavnim materijalima u srednjem i visokom obrazovanju kao deo Nacionalnog plana za jačanje prevencije seksualnih delikta i nasilja (2020).⁵⁵ Slično tome, nastavni plan i program biologije u Ruandi ima posebnu nastavnu jedinicu, koja se predaje kroz četiri sveobuhvatna predavanja svim učenicima niže srednje škole, sa ciljem da objasni različite načine na koje parovi mogu da pokažu ljubav i naklonost, i objašnjava siguran seks i seksualnost i zdravu dinamiku zabavljanja.⁵⁶

⁵⁰ UNESCO, Međunarodni tehnički vodič o seksualnom obrazovanju: pristup zasnovan na dokazima, 2018, https://unesdoc.unesco.org/in/documentViewer.xhtml?v=2.1.196&id=p::usmarcdef_0000260770&file=/in/rest/annotationSVC/DownloadWatermarkedAttachment/attach_import_d8d4de18-19d0-4a35-8eb2-ab5eaa5ca5d3%3F_%3D260770eng.pdf&updateUrl=updateUrl4466&ark=/ark:/48223/pf0000260770/PDF/260770eng.pdf.multi&fullScreen=true&locale=fr#%5B%7B%22num%22%3A115%2C%22gen%22%3A0%7D%2C%7B%22name%22%3A%22XYZ%22%7D%2C%2C842%2C0%5D

⁵¹ Svetska Banka, Socijalne i obrazovne posledice rađanja dece u adolescenciji, 2022, <https://genderdata.worldbank.org/data-stories/adolescent-fertility/>
⁵² Međunarodni tehnički vodič o seksualnom obrazovanju: pristup zasnovan na dokazima, 2018, https://unesdoc.unesco.org/in/documentViewer.xhtml?v=2.1.196&id=p::usmarcdef_0000260770&file=/in/rest/annotationSVC/DownloadWatermarkedAttachment/attach_import_d8d4de18-19d0-4a35-8eb2-ab5eaa5ca5d3%3F_%3D260770eng.pdf&updateUrl=updateUrl4466&ark=/ark:/48223/pf0000260770/PDF/260770eng.pdf.multi&fullScreen=true&locale=fr#%5B%7B%22num%22%3A115%2C%22gen%22%3A0%7D%2C%7B%22name%22%3A%22XYZ%22%7D%2C%2C842%2C0%5D

⁵³ Svetska Banka, Društvene i obrazovne posledice rađanja u adolescenciji, 2022, <https://genderdata.worldbank.org/data-stories/adolescent-fertility/>

⁵⁴ UNICEF, Akcija za okončanje seksualnog zlostavljanja i eksploatacije dece: Pregled dokaza, 2020, <http://www.unicef.org/media/89026/file/CSAE-Report.pdf>

⁵⁵ Ministarstvo prosvete, kulture, sporta, nauke i tehnologije, Jačanje prevencije seksualnog kriminala/nasilja (性犯罪・性暴力対策の強化について), 2020, https://www.gender.go.jp/policy/no_violence/seibouryoku/pdf/policy_03.pdf

⁵⁶ Ministarstvo obrazovanja Ruande, nastavni plan biologije u redovnom obrazovanju (S1-S3), 2015, https://reb.rw/fileadmin/competence_based_curriculum/syllabi/Upper_Secondary/SCIENCE/Biology_o_level_syllabus_QA_2_JC_SJ_edit_DJ_final_print_oct.pdf

Preventivne obrazovne aktivnosti šireg društva u vezi sa SEZ

Većina obrazovnih intervencija je usmerena na decu. Iako je obuka o prevenciji nasilja za nastavnike i školsko osoblje na nacionalnom nivou u mnogim zemljama i dalje ograničena, lokalne samouprave u velikoj meri ipak nude ovakvu obuku. U zemljama koje su bile predmet procene stanja u ovom Indeksu, sedam zemalja je nudilo obrazovanje nastavnicima i školskom osoblju u celoj zemlji. Nasuprot tome, 37 zemalja (skoro dve trećine iz ispitivanja) je obezbedilo ovu obuku na nivou nižem od nacionalnog. Međutim, više od jedne četvrtine zemalja (16 zemalja) uopšte ne pruža obuku o prevenciji SEZ za edukatore.

Da bi se ostvario napredak u prevenciji SEZ, obrazovanje mora da dopre do svih segmenata društva, uključujući roditelje, zajednicu, i šire. Kanadska vlada je bila posebno aktivna na ovom frontu. Smernice za roditelje uključuju knjižicu pod naslovom *Seksualno zlostavljanje – Šta se dešava kada prijavite: Vodič za decu i roditelje*, koja je napisana za decu koja su bila seksualno zlostavljana i za staratelje koji nisu počinio delo. Vlada je takođe postavila internet stranicu pod nazivom „Stop porodičnom nasilju” koja nudi resurse usmerene na prevenciju.⁵⁷ Paralelno sa tim, Kanadski centar za zaštitu dece, delimično finansiran od strane kanadske vlade, sprovodi program „Posvetite se deci: Pomoć organizacijama u sprečavanju

seksualnog zlostavljanja dece”, koji pomaže organizacijama koje su na usluzi mladima da smanje rizik od seksualnog zlostavljanja i stvore bezbednije okruženje za decu o kojoj brinu.⁵⁸ Program pruža organizacijama specifične alate: od procedura zapošljavanja i skrininga, do izveštavanja i obuke osoblja.

Većina zemalja koja su bila predmet procene stanja se manje fokusirala na ovu oblast, uz malo formalnih sveobuhvatnih aktivnosti sprovedenih da se zajednica obrazuje o prevenciji SEZ (vidi [Sliku 13](#)).⁵⁹ I dalje su prisutni **nedostaci u pružanju smernica organizacijama koje su na usluzi mladima o strategijama za sprečavanje seksualnog zlostavljanje dece**: veliki broj zemalja koje su bile predmet procene (85%) tek treba da donese takve smernice. Dalje, 58% zemalja koje su bile predmet procene stanja nije razvilo materijale za roditelje o strategijama za sprečavanje seksualnog zlostavljanja dece.

⁵⁷ Kanadska vlada, „Seksualno zlostavljanje – šta se dešava kada prijavite: Vodič za decu i roditelje”, <https://www.canada.ca/en/public-health/services/health-promotion/stop-family-violence/prevention-resource-centre/children/sexual-abuse-guide.html>; Kanadska vlada, „Resursi za prevenciju nasilja u porodici – deca”, <https://www.canada.ca/en/public-health/services/health-promotion/stop-family-violence/prevention-resource-centre/children/prevention-children-information-sheets.html>

⁵⁸ Posvetite se deci pomažući organizacijama da spreče seksualno zlostavljanje dece, <https://www.commit2kids.ca/en/>

⁵⁹ Russell D, Higgins D. & Posso A. (2020) „Sprečavanje seksualnog zlostavljanja dece: sistematski pregled intervencija i njihove efikasnosti u zemljama u razvoju”, *Child Abuse & Neglect* <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0145213420300508>

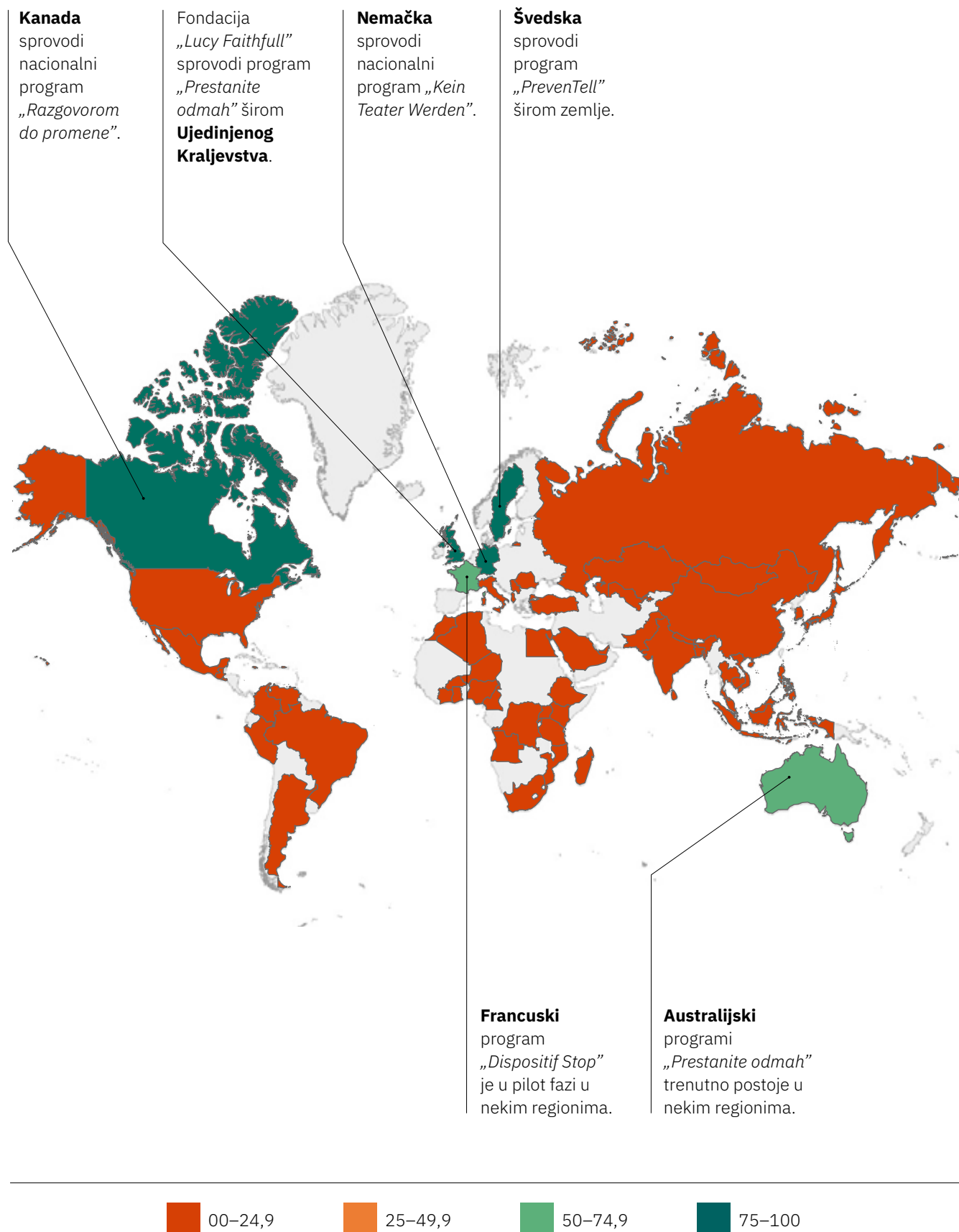
Slika 13: Pokrivenost strategijama edukacije za prevenciju SEZ na primeru različitih grupa zainteresovanih strana

Širenje programa prevencije

Rad na programima prevencije koji se bave rizicima u zajednici može da posluži kao sredstvo za odvracanje i smanjenje broja povratnika. Ovo je suštinski element u efikasnim strategijama prevencije.⁶⁰ **Od zemalja koje su učestvovalе u proceni stanja, samo šest pruža usluge ili programe za osobe koje su zabrinute zbog svojih seksualnih misli o maloletnicima.** Od njih, samo četiri programa su povezana sa državom (vidi [Sliku 14](#)).

⁶⁰ Ligiero D. i saradnici (2019) „Šta je to što je efikasno u sprečavanju seksualnog nasilja nad decom: Rezime“, Zajedno za devojčice (Together for Girls), <http://clock.uclan.ac.uk/31565/1/Lorraine%20Radford%20Executive%20Summary.pdf>

Slika 14: Programi za osobe koje imaju problema sa seksualnim mislima o maloletnicima

Skala od 0–100 gde je 0 = najgora okruženje za decu i 100 = najbolje okruženje za decu

Slično tome, **četvrtina zemalja (26%) ima programe rehabilitacije čiji je cilj sprečavanje ponavljanja krivičnih dela od strane odraslih prestupnika**. Jedna zemlja koja je preduzela radnje na ovom planu je Malezija koja je 2006. godine kreirala program koji nastoji da spreči ponavljanje dela kroz savetovanje u čitavom sistemu za izvršenje krivičnih sankcija u Maleziji.⁶¹

Sve u svemu, ovakvi programi se retko sprovode sistematski; često su to lokalne i *ad-hoc* inicijative.⁶² U Australiji, na primer, programi za borbu protiv povratnika koji se sprovode po zatvorima uključuju Program intenzivnog tretmana koji se sprovodi u sistemu za izdržavanje zatvorskih kazni Novog Južnog Velsa.⁶³ Na Severnoj Teritoriji nema sličnih programa, iako Nacionalna strategija za prevenciju i reagovanje na seksualno zlostavljanje dece 2021–2030. ima za cilj da sistematizuje ove programe širom zemlje.⁶⁴

Istraživanja su ukazala da programi rehabilitacije mogu da budu efikasni posebno zato što je kod seksualnih prestupnika niža stopa ponavljanja krivičnih dela u odnosu kod prestupnika za mnoge druge vrste krivičnih dela.⁶⁵ Štaviše, socijalna izolacija i isključenost ne pomažu u rešavanju ovog problema i čini se da, u stvari, podižu stope ponavljanja izvršenja krivičnog dela. S druge strane, stupanje u smislene veze i zapošljavanje smanjuju rizik od ponavljanja prestupa.^{66,67} Uprkos dokazima koji ukazuju na potrebu za rehabilitacijom, mnoge zemlje su se odlučile za pristup kažnjavanja, uključujući i prakse koje nisu zasnovane na postojanju dokaza, kao što je hemijska kastracija.

⁶¹ Free Malaysia Today, „Program rehabilitacije u zatvoru od vitalnog značaja za seksualne prestupnike”, 14.10.2018. <https://www.freemalaysiatoday.com/category/opinion/2018/10/14/rehab-programme-in-prison-vital-for-sex-offenders/>

⁶² Napominjemo da od kraja ovog istraživačkog programa (april 2022.) Argentinska federalna uprava zatvora sada sprovodi program terapije u tri koraka koji pokriva individualnu dijagnostičku evaluaciju, terapiju, i prevenciju recidivizma za odrasle prestupnike, koji se sprovodi u 12 zatvora širom zemlje.

⁶³ Zavod za istraživanje kriminala i statistiku Novog Južnog Velsa, Bilten o kriminalu i pravosuđu br. 193, jul 2016., <https://www.bocsar.nsw.gov.au/Publications/CJB/Report->

⁶⁴ Duwe G., (2018) „Mogu li krugovi podrške i odgovornosti značajno smanjiti seksualni recidiv? Rezultati randomizovanog kontrolisanog ispitivanja u Minesoti”, Journal of Experimental Criminology, <https://link.springer.com/article/10.1007/s11292-018-9325-7>
Komonvelt Australije, Nacionalna strategija za prevenciju i reagovanje na seksualno zlostavljanje dece 2021–2030, 2021, <https://childsafety.pmc.gov.au/sites/default/files/2021-10/national-strategy-2021-30.pdf>

⁶⁵ Farmer M. i ostali (2015) „Razumevanje odustajanja od činenja seksualnog prestupa: Tematski pregled nalaza istraživanja”, Probation Journal, <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0264550515600545>

⁶⁶ Farmer M. i ostali (2015) „Razumevanje odustajanja od činenja seksualnog prestupa: Tematski pregled nalaza istraživanja”, Probation Journal, <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0264550515600545>

⁶⁷ Duwe G., (2018) „Mogu li krugovi podrške i odgovornosti značajno smanjiti seksualni recidiv? Rezultati randomizovanog kontrolisanog ispitivanja u Minesoti”, Journal of Experimental Criminology, <https://link.springer.com/article/10.1007/s11292-018-9325-7>

Devet zemalja koje je učestvovalo u preoceni stanja je razvilo tretmane i usluge intervencije za decu sa problematičnim seksualnim ponašanjem

– ovo se može opisati kao određeni opseg seksualnih ponašanja koji je van razvojnih normi za dete.⁶⁸ U mnogim slučajevima, problematično seksualno ponašanje kod dece je prolazno⁶⁹ i niska stopa ponovnih prestupa ukazuje da takvo ponašanje može da se kontroliše i da se njime upravlja.⁷⁰

Dve zemlje koje su razmatrane u Indeksu su osnovale rehabilitacione službe za decu sa problematičnim seksualnim ponašanjem na nacionalnom nivou.

Ovo uključuje Južnu Koreju, gde je 2022. godine Ministarstvo za rodnu ravnopravnost i porodicu iniciralo Program kognitivno-bihevioralne terapije za decu i adolescente žrtve seksualnog nasilja,⁷¹ i Ujedinjeno Kraljevstvo, koje ima Nacionalnu službu za kliničku procenu i lečenje dece i mladih koji ispoljavaju štetno seksualno ponašanje.⁷²

Druge zemlje su osmislile programe koji su ograničeni ili su dostupni na lokalnom nivou.

Na primer, „New Street Services” u Novom Južnom Velsu u Australiji pruža terapijske usluge za decu i mlade kako bi im se pomoglo da razumeju, priznaju, preuzmu odgovornost i prestanu sa štetnim seksualnim ponašanjem.⁷³ U Južnoj Africi, klinika „Teddy Bear” u Johanesburgu je razvila Program podrške za zlostavljaju decu. To je program koji ima za zadatak da odvraća decu uzrasta od šest do 18 godina od seksualno štetnog ponašanja kao i one koji su počinili seksualne delikte koji se krivično gone i privoli ih na program terapije.⁷⁴ Ipak, nema dokaza da su ovi programi dostupni širom zemlje.

⁶⁸ Berry Street, Problematično seksualizovano ponašanje, www.berrystreet.org.au/learning-and-resources/fact-sheets/problematic-sexualisedbehaviour#:~:text=Problematic%20sexualised%20behaviour%20describes%20a,example%20sexualised%20conversations%20or%20gestures

⁶⁹ ATSA, Praktično uputstvo za procenu, lečenje i intervenciju kod adolescenata koji su učestvovali u seksualno nasilnom ponašanju, 2021, https://www.atsa.com/Members/Adolescent/ATSA_2017_Adolescent_Practice_Guidelines.pdf

⁷⁰ Rebecca L. i ostali (2021) „Promena paradigme: Korišćenje strateške komunikacije za promovisanje prepoznavanja seksualnog zlostavljanja dece kao problema javnog zdravlja koji se može sprečiti”, Child Abuse & Neglect, www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0145213421001344?via%3Dihub

⁷¹ Ministarstvo za rodnu ravnopravnost i porodicu, Program kognitivnog ponašanja za prestupnike nad decom i adolescenatima, 2021, <http://www.mogef.go.kr/kor/skin/doc.html?fn=6cfd9c3563f4e168ecd83a2d041bd83.hwp&rs=/rsfiles/202202/>

⁷² NSPCC, Tretman mladih u visokom riziku od štetnog seksualnog ponašanja, <https://learning.nspcc.org.uk/services-children-families/ncats>

⁷³ Vlada Novog Južnog Velsa, New Street Services, <https://www.health.nsw.gov.au/parvan/hsb/Pages/new-street-services.aspx>

⁷⁴ Impact Consulting, Evaluacija uticaja programa podrške klinike „Teddy Bear” za decu koja reaguju na zlostavljanje, 2013, https://theevaluationfund.org/wp-content/uploads/2019/02/288_TTBC-EVALUATION-REPORT-2013.pdf

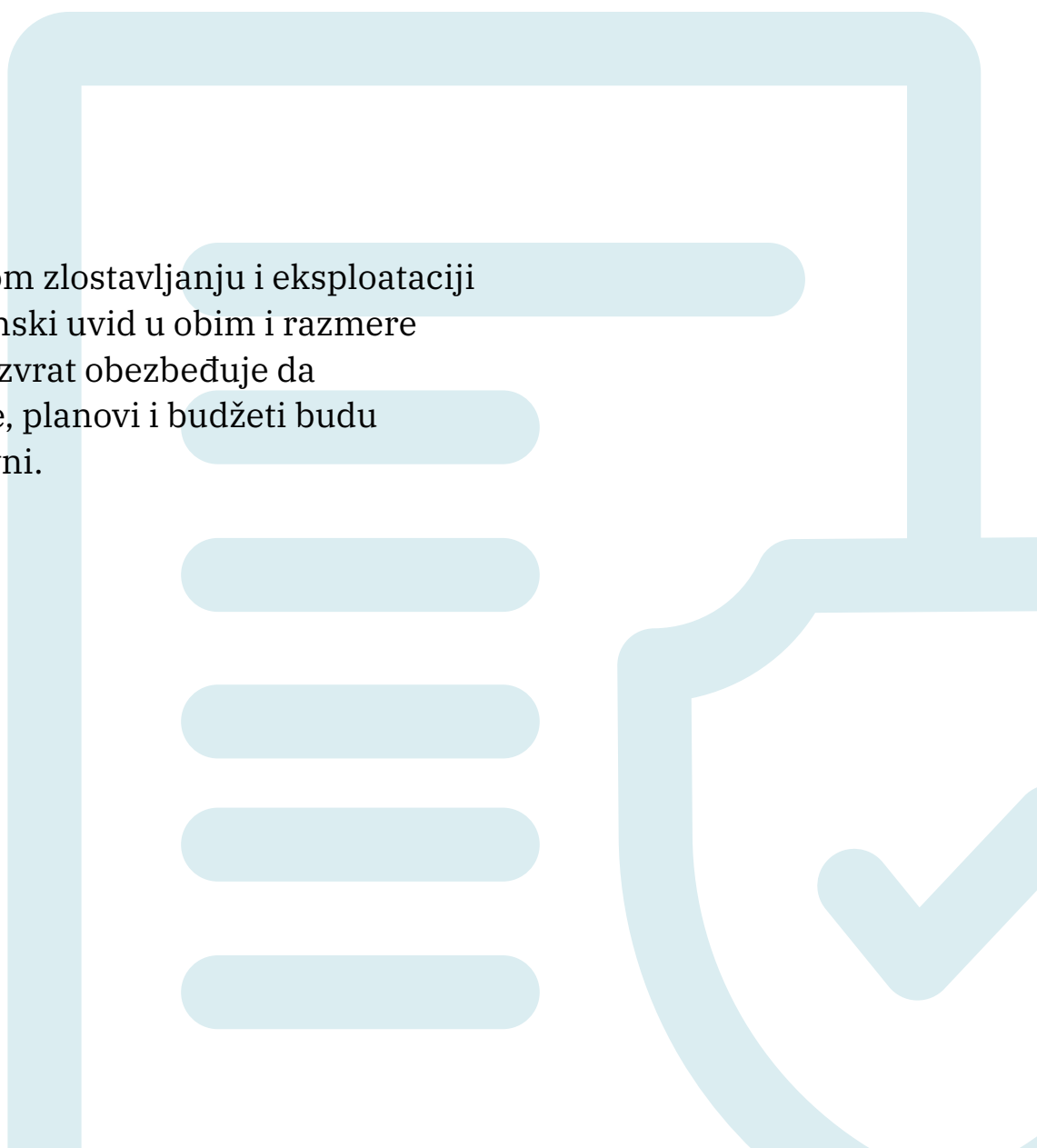
3

Nacionalni kapaciteti

i Posvećenost

KLJUČNO SAZNANJE | Jačanje državnih kapaciteta kroz efikasno prikupljanje podataka i specifične nacionalne strategije pomaže vladama da se uspješnije bave SEZ

Podaci o seksualnom zlostavljanju i eksploataciji dece pružaju suštinski uvid u obim i razmere problema. Ovo zauzvrat obezbeđuje da nacionalne politike, planovi i budžeti budu relevantni i reaktivni.

Slika 15: Procena nacionalnih kapaciteta i posvećenosti

Ova slika pokazuje izbor pitanja koja se koriste za procenu stanja u zemljama o tome da li imaju podatke i sisteme potrebne za efikasnu borbu protiv SEZ. Takođe pokazuje učinak zemalja sa najboljim rezultatima u ovoj kategoriji za ova pitanja. Ako želite dodatne informacije o pitanjima u vezi sa ovom kategorijom, kao i da saznate više o uslugama koje zemlje sa najboljim rezultatom pružaju, preuzmite [Indeks „Izlazak iz senke”](#).

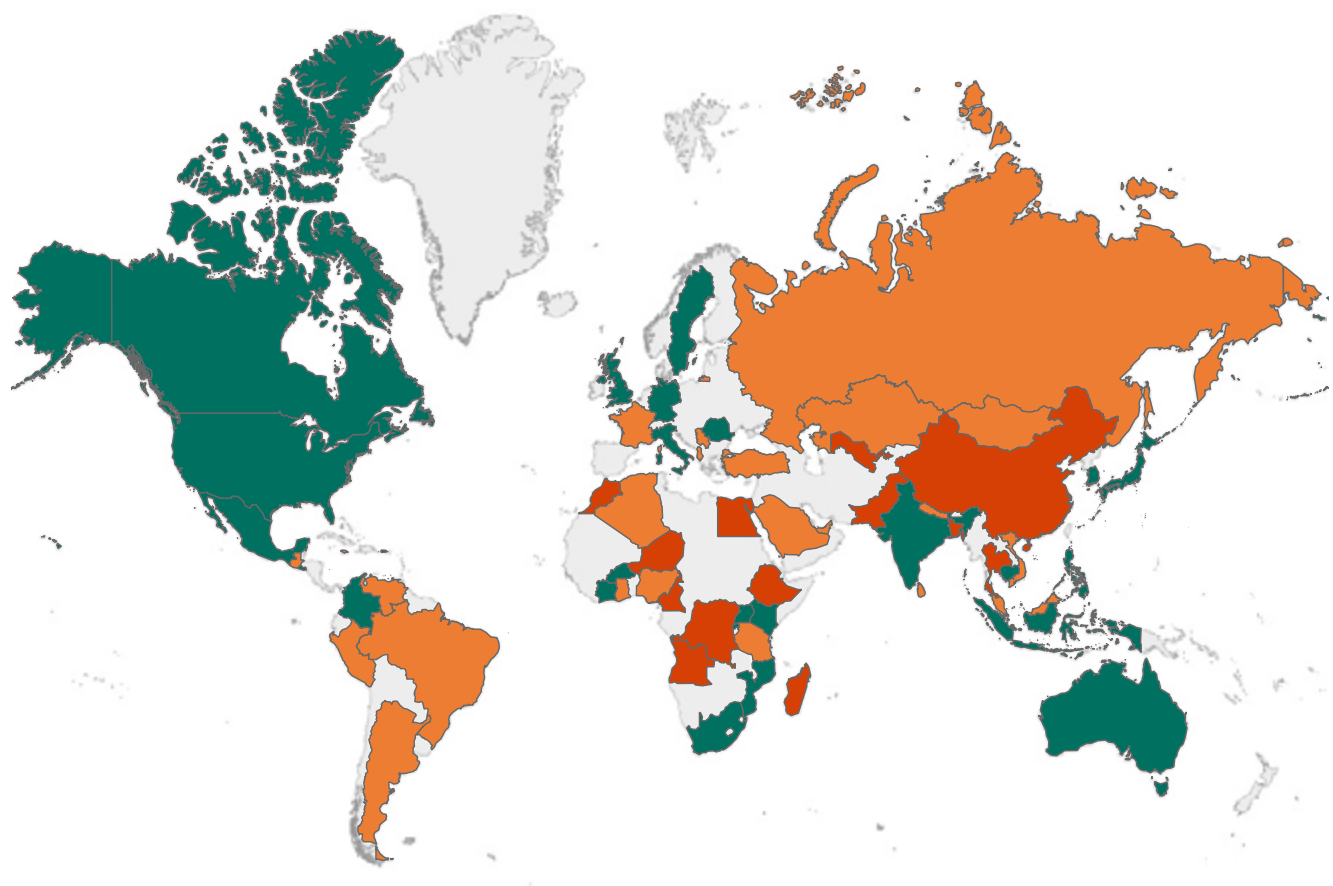
	Japan	Južna Koreja	Kanada	Francuska	Kenija
Da li država ima poseban nacionalni akcioni plan ili strategiju za rešavanje SEZ?	DA	DA	DA	DA	DA
Da li ova strategija ili akcioni plan uključuje učešće dece i adolescenata?	DA	DA	DA, SAMO U VEZI SA RODOM	DA, SAMO U VEZI SA RODOM	DA, SAMO U VEZI SA RODOM
Da li ovaj akcioni plan ili strategija upućuje na relevantan plan finansiranja?	DA, SAMO U VEZI SA RODOM	DA, SAMO U VEZI SA RODOM	DA, SAMO U VEZI SA RODOM	DA	DA, SAMO U VEZI SA RODOM
Da li ovaj akcioni plan ili strategija uključuje seksualnu eksploataciju i zlostavljanje dece na mreži ili zemlja ima poseban akcioni plan ili strategiju koja se suprotstavlja SEZ na mreži?	DA	DA	DA	DA, SAMO U VEZI SA RODOM	DA
Da li država ima nacionalni akcioni plan ili strategiju za zaštitu dece od trgovine ljudima, uključujući seksualnu eksploataciju u delatnostima putovanja i turizma?	DA	DA, SAMO U VEZI SA RODOM	DA	DA	DA
Da li vlada zemlje (ili organizacija koju je vlada prihvatila ili čije podatke vlada koristi) prikuplja podatke o rasprostranjenosti SEZ?	DA	DA	DA	DA, SAMO U VEZI SA RODOM	DA
Da li su ti podaci razvrstani prema polu i starosti žrtve?	DA	DA	DA	DA, SAMO U VEZI SA RODOM	DA
Da li su ti podaci razvrstani prema polu i starosti počinioca?	DA, SAMO U VEZI SA RODOM	DA	DA, SAMO U VEZI SA RODOM	DA, SAMO U VEZI SA RODOM	DA
Da li su ovi podaci objavljeni u prethodne tri godine?	DA, SAMO U VEZI SA RODOM	DA	DA	DA, SAMO U VEZI SA RODOM	DA
Da li vlada zemlje (ili organizacija koju je vlada prihvatila ili čije podatke vlada koristi) prikuplja podatke o prijavljenim slučajevima SEZ?	DA	DA	DA	DA	DA

Praćenje političke posvećenosti i kapaciteta države

Dostupnost podataka o slučajevima i iskustvima sa SEZ raste i ukazuje na sve veću posvećenost zemalja razumevanju i sprečavanju seksualne eksploatacije i zlostavljanja dece. Tokom poslednje decenije, uloženi su značajni napor da se poboljša kvalitet podataka za zemlje koje imaju niske i srednje prihode kroz Program demografskih i zdravstvenih istraživanja, Istraživanja višestrukih indikatora klastera i Istraživanja o nasilju nad decom i mladima.

Na globalnom nivou se ulaže veliki napor kako bi se pratila i vršila katalogizacija rasprostranjenosti SEZ. **Skoro polovina zemalja koje su bile predmet procene stanja (45%) prikuplja podatke**, što je povećanje od 23% od poslednje iteracije IIS. Takođe, skoro tri četvrtine zemalja (73%) prikuplja i objavljuje podatke o broju evidentiranih i prijavljenih slučajeva SEZ (vidi [Sliku 16](#)).

Slika 16: Zemlje koje prikupljaju podatke o rasprostranjenosti i/ili prijavljenim slučajevima

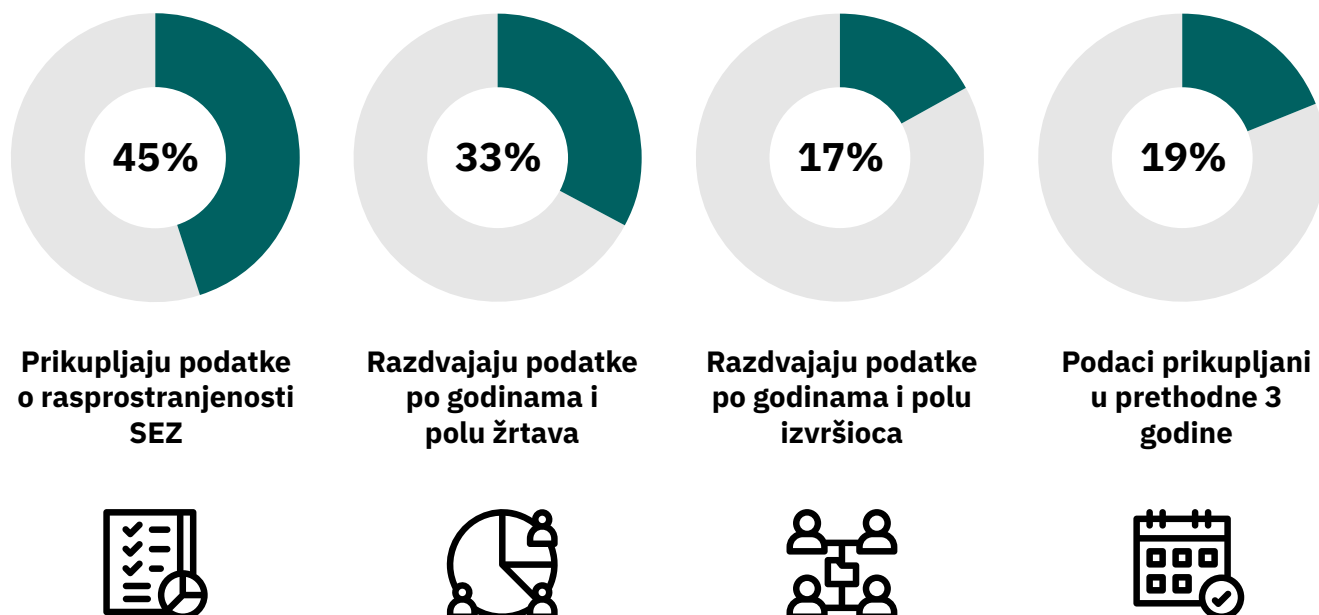
Podaci se ne prikupljaju

Prikupljaju se podaci o učestalosti ili prijavljenim slučajevima

Prikupljaju se podaci o učestalosti i prijavljenim slučajevima

Kapacitet države je, međutim, ograničen nedostatkom raščlanjenih podataka i usporavanjem napretka u obnavljanju i/ili reviziji nacionalnih strategija koje se bave SEZ. Da bismo razumeli složenost SEZ, važno je da podaci budu razdvojeni. Razdvajanje podataka u manje jedinice, uključujući uzrast i pol, daje zainteresovanim stranama jasniju sliku o iskustvu i pokretačima SEZ. Takođe, ovo pomaže zainteresovanim stranama da osmisle adekvatne i ciljane intervencije (vidi [Sliku 17](#)). Dok 74% zemalja koje prikupljaju podatke razvrstava iste prema polu i starosti žrtve, postoji ograničen uvid o polu i starosti počinioca (37%). Dodatni izazov je i da se obezbedi da podaci budu ažurirani; **manje od jedne petine (19%) zemalja u Indeksu je prikupljalo podatke o učestalosti u protekle tri godine.**

Slika 17: Ograničenja u prikupljanju podataka o nacionalnoj rasprostranjenosti

Napomena: Slika 17 pokazuje koji procenat od 60 zemalja obuhvaćenih IIS-om prikuplja podatke o rasprostranjenosti i raščlanjuje ih i koliki procenat zemalja je prikupljalo ove podatke u prethodne tri godine.

Manjak doslednosti u okvirima koje države koriste za praćenje rasprostranjenosti SEZ predstavlja dodatnu smetnju za razumevanje razmera i obima problema. Svaka zemlja teži da koristi sopstvenu definiciju SEZ i postoje varijacije u pogledu metodologija, strategija uzorkovanja i odgovornih agencija. Ova nedoslednost naročito zabrinjava jer SEZ nastavlja da se razvija u okruženju na internetu koje nije ograničeno nacionalnim granicama.

Izrada strategija/akcionih planova za okončanje SEZ je usporena, pri čemu **manje od polovine zemalja koje su bile predmet procene stanja (42%) ima strategiju za okončanje SEZ.** Moguće je da je pandemija KOVID-19 primorala zemlje da aktivnosti koje se tiču razvoja ili ažuriranja svojih strategija stave na mesto nižeg prioriteta. Ipak, postoje dokazi da su neke zemlje u procesu završetka svojih novih akcionih planova. Na primer, Švedska je u procesu razvijanja nove strategije za borbu protiv svih oblika zlostavljanja dece i ima cilj da je završi do 2022.⁷⁵

U 25 zemalja koje imaju strategiju i/ili akcioni plan za rešavanje SEZ **postoje suštinske praznine kako u integraciji u proces onoga što deca i mladi imaju da kažu, tako i u donošenju jasnog plana finansiranja za sprovođenje odredbi strategija.** Manje nego dve od pet (36%) zemalja koje imaju strategije je uključilo decu i adolescente u proces izrade, a samo dve od pet zemalja sa strategijama imaju jasne planove za finansiranje. Dobar primer inkluzivnosti je Australijska nacionalna strategija za prevenciju i reagovanje na seksualno zlostavljanje dece 2021–2030. koja je razvijena u direktnim konsultacijama sa žrtvama, mladim ljudima aboridžinskog porekla i stanovnicima Tores Strait ostrva, mladima sa invaliditetom, mladima iz populacije LGBTQIA+ i mladima koji žive u regionalnim i udaljenim zajednicama. Ovo obezbeđuje da se mere sprovode na način koji im odgovara i prilagođen je njihovim potrebama.⁷⁶

⁷⁵ Vlada Švedske, Vlada imenuje Predsedavajućeg za pitanja koja se tiču istraživanja za razvoj nacionalne strategije za sprečavanje i borbu protiv nasilja nad decom, 2021, <https://www.government.se/press-releases/2021/06/government-appoints-inquiry-chair-to-develop-national-strategy-to-prevent-and-combat-violence-against-children/>

⁷⁶ Vlada Australije, Nacionalna kancelarija za bezbednost dece, Nacionalna strategija za sprečavanje i reagovanje na seksualno zlostavljanje dece, <https://childsafty.pmc.gov.au/what-we-do/national-strategy-prevent-child-sexual-abuse#:~:text=These%20are%3A,children%20with%20harmful%20sexual%20behaviours>

POZIV NA SARADNJU: Zajedno smo jači – saradnja sa civilnim društvom

Širom sveta, organizacije civilnog društva obezbeđuju neophodnu vezu na terenu za sprovođenje vladinih programa koji nastoje da spreče i reaguju na SEZ. **Ove organizacije popunjavaju prazninu koja je nastala zbog nedostataka državnih kapaciteta kada su u pitanju sveobuhvatni obrazovni programi.**

U Ujedinjenom Kraljevstvu, Fondacija „Lucy Faithfull” – dobrotvorna organizacija bliska vlastima je posvećena isključivo sprečavanju SEZ – pruža onlajn program učenja o seksualnoj eksploataciji i zlostavljanju dece za roditelje, staratelje i profesionalce koji rade sa decom.⁷⁷ Fondacija takođe upravlja programom „Stop It Now!” za pružanje informacija i podrške ljudima koji su zabrinuti zbog svojih seksualnih misli o deci širom Ujedinjenog Kraljevstva i Irske. Slično tome, „T-Marc”, jedna od najvećih nevladinih organizacija u Tanzaniji, pruža edukaciju za roditelje o prevenciji SEZ u okviru svog projekta Porodice su bitne (Families Matter!)⁷⁸..

Organizacije, posebno u Latinskoj Americi, Aziji, Africi i Okeaniji, takođe pokreću važne projekte kako bi pokušale da razumeju rasprostranjenost SEZ i dođu do podataka koji se mogu koristiti i porediti u različitim zemljama. Ključni primer je program „Disrupting Harms” koji ima za cilj da pruži bolje razumevanje o tome kako digitalna tehnologija olakšava seksualnu eksploataciju i zlostavljanje dece u 13 zemalja širom podsaharske Afrike i Azije.⁷⁹

Vlade su odale priznanje organizacijama civilnog društva koji su ključni katalizator promena. Skoro sve zemlje (85%) formalno angažuju organizacije civilnog društva putem radnih grupa i konsultacija u smislu određivanja i implementacije agende. Kolumbijska vlada, na primer, vodi izradu Nacionalnog akcionog plana za okončanje nasilja nad decom u konsultaciji sa Predsedničkim savetom za decu i adolescente i organizacijama civilnog društva i akademskom zajednicom.⁸⁰ Slično tome, Šri Lanka je izradila svoj Nacionalni akcioni plan protiv trgovine ljudima (2021–2015.) uz doprinos lokalnih nevladinih organizacija, akademske zajednice i drugih relevantnih stručnjaka u februaru 2021.⁸¹

⁷⁷ Stop it Now, Fondacija „Lucy Faithfull”, <https://www.stopitnow.org.uk/how-we-prevent-child-sexual-abuse/the-lucy-faithfull-foundation/>

⁷⁸ T-Marc, Tanzanija, Projekat Porodice su bitne (Families Matter), <https://tmarc.org/tz/projects/families-matter-project-fmp-i/>

⁷⁹ Prekinite nasilje nad decom, Disrupting Harm, <https://www.end-violence.org/disrupting-harm>

⁸⁰ Prekinite nasilje nad decom, Kolumbija, [https://www.end-violence.org/impact/countries/colombia#:~:text=The%20Colombian%20Institute%20for%20Family%20Welfare%20\(ICBF\)%20was%20appointed%20the,a%20Pathfinding%20country%20in%202020.](https://www.end-violence.org/impact/countries/colombia#:~:text=The%20Colombian%20Institute%20for%20Family%20Welfare%20(ICBF)%20was%20appointed%20the,a%20Pathfinding%20country%20in%202020.)

⁸¹ Stejt Department, SAD, Izveštaj o trgovini ljudima – Šri Lanka, 2021, <https://www.state.gov/reports/2021-trafficking-in-persons-report/sri-lanka/>

4

Usluge podrške i oporavka

KLJUČNO SAZNANJE | Izgradnja kratkoročnih i dugoročnih sistema podrške za decu pogođenu SEZ je ključna za njihov oporavak

Žrtve SEZ mogu da dožive niz negativnih fizičkih i psihičkih posledica, kako kratkoročno tako i na duže staze. Reagovanje na posledice u bilo kojoj od ove dve faze života je od suštinskog značaja za fizičko i mentalno zdravlje žrtava. Neophodno je da postoji skup trenutnih i koordinisanih aktivnosti intervencija i za žrtve i za staraoce koji nisu počinio krivičnog dela, kao i intervencija koje se bave dugoročnim efektima SEZ. I jedno i drugo je ključno za proces izlečenja.⁸²

⁸² Shuman T. (2021) „Strategije intervencije za promovisanje oporavka i izlečenja od seksualnog zlostavljanja dece”, doi10.5772/intechopen.97106, <https://www.intechopen.com/chapters/75990>

Slika 18: Procena usluga podrške i oporavka

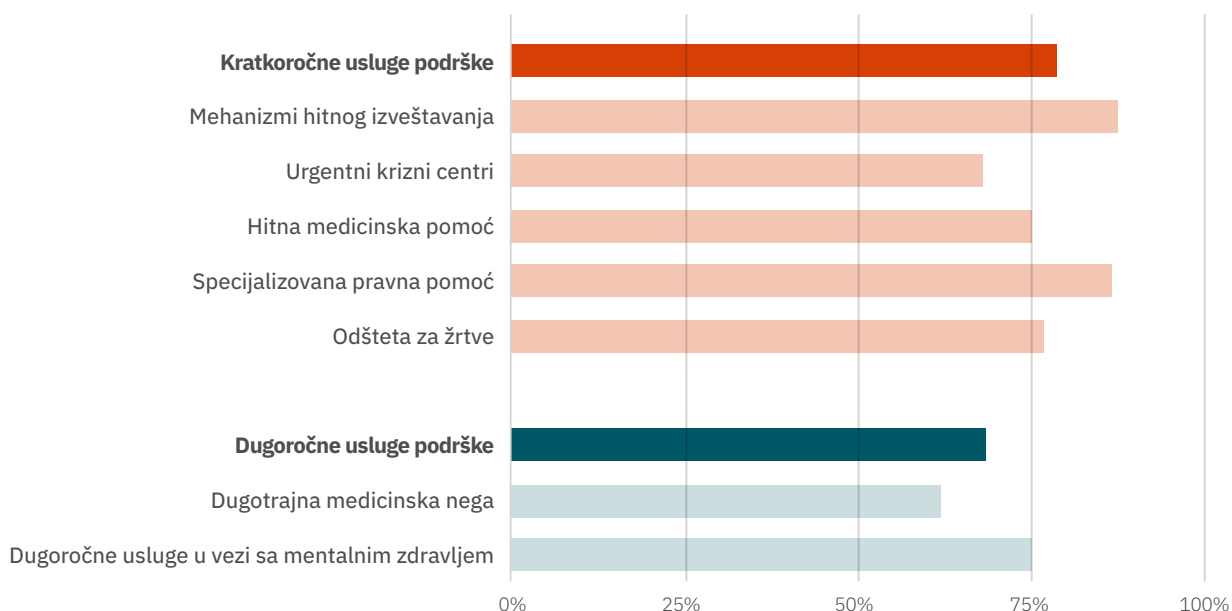
Ova slika prikazuje izbor pitanja koja se koriste za procenu stanja u zemljama u vezi sa uslugama podrške i sistemima za oporavak žrtvi. Takođe, pokazuje i učinak zemalja sa najboljim rezultatima u ovoj kategoriji za ova pitanja. Ako želite dodatne informacije o pitanjima u vezi sa ovom kategorijom, kao i da saznate više o uslugama koje zemlje sa najboljim rezultatom pružaju, preuzmite [Indeks „Izlazak iz senke”](#).

	Indonezija	Švedska	Brazil	Japan	Turska
= DA = NE a Okrenute deci b Nisu okrenute deci c Ohrabruju se d Obavezne e Na nacionalnom nivou					
Da li zemlja ima programe za upućivanja žrtava seksualnih napada ili centre koji pružaju usluge informisanja i pomoći žrtvama u hitnim slučajevima?	b	a	a	a	a
Da li država ima krizne centre ili bolnice koje pružaju besplatne preglede i druge tretmane/testiranja nakon seksualnog zlostavljanja (npr. testiranje na HIV i druge polno prenosive bolesti, hitna kontracepcija)?					
Da li je vlada zemlje ili organizacija koju je vlada prihvatila izradila smernice za kliničku procenu dece i mladih ljudi koji su možda bili seksualno zlostavljani?					
Da li država zahteva ili podstiče upotrebu multidisciplinarnih timova za reagovanje ili istragu u slučajevima seksualnog zlostavljanja i eksploatacije dece?	d	d	c	d	d
Da li vlada ili stručno telo u zemlji obezbeđuje smernice ili obuku za socijalne radnike (ili druge radnike u službama za decu) koji rade na slučajevima SEZ?					
Da li država ima pravni mehanizam za obeštećenje žrtava?					
Da li država pruža besplatnu naknadnu medicinsku negu za decu koja su bila žrtve SEZ?					
Da li država pruža usluge u vezi sa mentalnim zdravljem za decu koja su bila žrtve seksualnog zlostavljanja i eksploatacije?	e	e	e		e
Da li država prikuplja podatke o traženju pomoći u slučajevima dugotrajnog seksualnog nasilja u detinjstvu?					

Snažne službe za hitnu podršku širom sveta

Kada je u pitanju reagovanje na SEZ, zemlje imaju tendenciju da **imaju jake kratkoročne sisteme odgovora**⁸³ (vidi [Sliku 19](#)). To uključuje linije za pomoć i kanale putem kojih se mogu prijaviti slučajevi ili zabrinutost u vezi sa SEZ. Utvrđeno je da je **skoro devet od deset zemalja uspostavilo telefonsku liniju za pomoć**, dok je **70% uvelo i opcije za mobilne telefone ili časkanje** kako bi poboljšale pristupačnost.

Slika 19: Dostupnost kratkoročnih i dugoročnih usluga reagovanja

Mnoge zemlje su visoko rangirane u pogledu obezbeđivanja fizičkog prostora, kao što su centri za upućivanje žrtava seksualnih napada ili krizni centri za žrtve silovanja, koji pružaju informacije i pomoć u hitnim slučajevima, uključujući medicinsku i psihološku negu. Preko dve trećine (68%) zemalja su obezbedile takve centre, koji služe i kao skloništa za žrtve nasilja u hitnim slučajevima. Kada je reč o deci pogođenoj seksualnim nasiljem, jedna trećina zemalja ima centre koji nude namenske ili

⁸³ Chiyoung Cha, Mi-ran Lee (2022) „Lečenje žrtava seksualnog nasilja među mladim ženama u Južnoj Koreji”, *International Journal of Mental Health Nursing*, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/inm.12931>

specijalizovane usluge hitne podrške deci. Rumunija je, na primer, osnovala specijalizovane centre za decu žrtve trgovine ljudima i decu bez pratnje u programu repatrijacije.⁸⁴ Ovi centri pružaju medicinsku, psihološku, socijalnu i pravnu pomoć. Pored toga, postoji 47 centara za hitne slučajeve za zlostavljanu, zanemarenu, eksploatisanu ili decu koja su žrtve trgovine ljudima, a pod upravom su lokalnih/okružnih organa vlasti.⁸⁵

U većini slučajeva, službe za podršku deci su integrisane u krizne centre za žene koje su žrtve silovanja. Ovakva integrisanost može da rezultira manjkom specijalizovanih usluga za dečake. Na primer, Egipat ima centre za upućivanje za žrtve seksualnog nasilja širom zemlje koji pružaju informacije i pomoć u hitnim slučajevima ženama žrtvama, uključujući i mlade devojkice. Većinu njih podržava Nacionalni savet za žene.⁸⁶ Ova skloništa primaju izdržavanu mušku decu ženskih žrtava do određenog uzrasta, ali nema dokaza o postojanju takvih programa ili centara za dečake koji su i sami žrtve seksualnog nasilja.

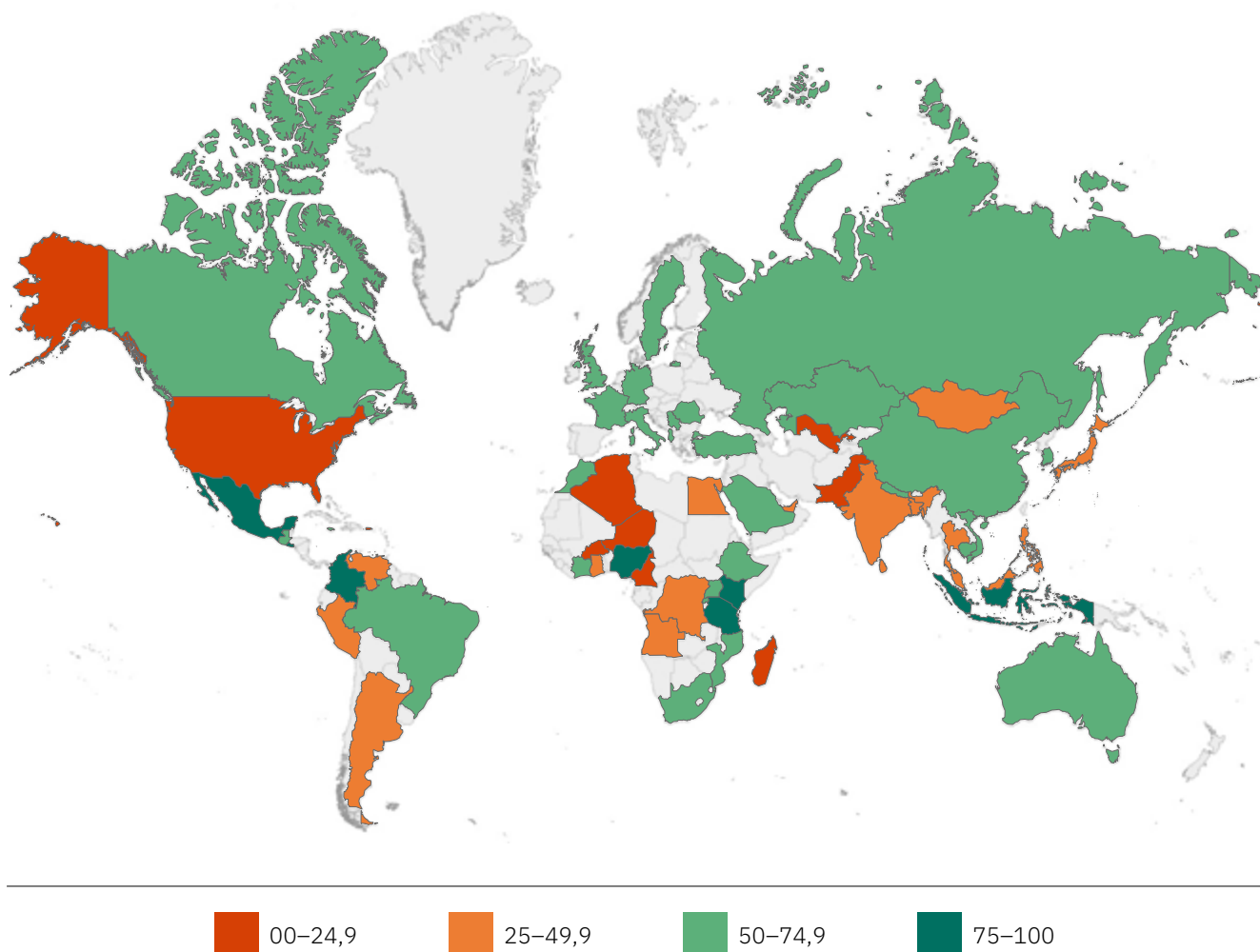
Elementi dugoročnog oporavka u sistemima za reagovanje

Pored hitnih službi, od suštinskog značaja za oporavak je i reagovanje koje se takođe fokusira na dugoročne fizičke i psihološke posledice SEZ. Da bismo razumeli da li se takve usluge podrške pružaju ili ne, procenili smo dostupnost besplatne naknadne medicinske nege i usluga u vezi sa mentalnim zdravljem žrtvi. Izvršena je procena u vezi sa prikupljanjem podataka o načinima na koje su se žrtve obratile za pomoć, kao i prirodnom pomoći koju su dobile. Stekao se utisak da je **sistem dugoročnog reagovanja ređe dostupan od sistema kratkoročnog reagovanja, sa samo 13% zemalja koje su bodovane u dve prve kvintile (Slika 20).**

⁸⁴ Nacionalno telo za zaštitu i usvojenje dece (ANPCA), Naredba br. 89/2004 za usvajanje Obaveznih minimalnih standarda u vezi sa urgentnim prihvatnim centrom za zlostavljanu, zanemarenu, i eksploatisanu decu, <https://lege5.ro/Gratuit/guztmnbt/ordinul-nr-89-2004-pentru-aprobareastandardelor-minime-obligatorii-privind-centrul-de-primire-in-regim-de-urgenta-pentru-copilul-abuzat-neglijat-si-exploatat?d=2022-03-25>

⁸⁵ ECPAT, Globalni monitoring izveštaj: Rumunija, https://ecpat.org/wp-content/uploads/2021/08/A4A_V2_EU_ROMANIA-1.pdf

⁸⁶ Nacionalni savet za žene, Nasilje nad ženama, 2012, <http://ncw.gov.eg/wp-content/uploads/2016/05/en17.pdf>

Slika 20: Spremnost zemalja da dugoročno podrže žrtve koje su preživele SEZ⁸⁷

Skala od 0–100 gde je 0 = najgore okruženje za decu i 100 = najbolje okruženje za decu

Ovaj jaz postoji prvenstveno zbog toga što, uprkos tome što skoro dve trećine zemalja koje su učestvovala u našoj proceni stanja pruža dugoročnu medicinsku i mentalnu zdravstvenu zaštitu, malo je podataka da li su ovi sistemi efikasni u pružanju usluga. **Prikupljanje podataka o traženju pomoći i primanju usluga je veoma slabo** u vezi sa svakim delom Indeksa: samo 18% zemalja prikuplja podatke o traženju pomoći, a manje od 17% o primanju usluga. Ovo su dve osnovne oblasti koje bi omogućile smisleno i redovno vrednovanje usluga i njihovo prilagođavanje potrebama dece i žrtava. Takvi podaci su od izuzetne važnosti za formiranje politika i alokaciju resursa.

⁸⁷ Kompozitni rezultat, ponderisani prosek sledećih indikatora: „Dostupnost naknadne medicinske nege”, „Službe za mentalno zdravlje”, „Podaci o traženju pomoći”, „Podaci o primanju usluga”.

Obala Slonovače i Indonezija su 2018. prikupile podatke i o traženju pomoći i o primanju usluga u vezi sa seksualnim nasiljem u detinjstvu u okviru nacionalnih istraživanja koja su sproveli Ministarstvo za žene, porodicu i decu⁸⁸ i Ministarstvo za osnaživanje žena i zaštitu dece,⁸⁹ redom. Veći deo procesa prikupljanja podataka je obavljen uz podršku eksternih partnera vlade, kao što su Centri za kontrolu i prevenciju bolesti (CDC), koji su prikupljali podatke u El Salvadoru, Kolumbiji, Keniji, Mozambiku, i Ugandi kroz svoja istraživanja o nasilju nad decom u okviru partnerstva Zajedno za devojčice (TfG).⁹⁰

Kako obezbediti da usluge podrške budu usmerene na decu

Deca koja su bila seksualno eksploatisana ili zlostavljana su u komunikaciji sa raznim agencijama, od kojih svaka ima svoj mandat. Da bi se ublažio stres kroz koji prolaze, postojanje multidisciplinarnih timova – koji okupljaju profesionalce iz različitih disciplina (npr. medicinski radnici, organi za sprovođenje zakona, socijalni radnici) – može da obezbedi jednu tačku komunikacije za dete. Ovo smanjuje šansu za sekundarnu viktimizaciju i sprečava da dete proživljava bolna iskustva tako što će ih prepričavati više puta. To takođe smanjuje mogućnost zabune i dupliranja posla od strane agencija i pospešuje komunikaciju i saradnju između njih.⁹¹

Što se tiče ovog indikatora, Indeks je pokazao da **nešto manje od polovine zemalja koje su učestvovala u proceni (47%) podstiče upotrebu multidisciplinarnih timova u smislu reagovanja na slučajeve SEZ** (npr. kroz modele Centara za zastupanje dece ili Bauhaus modele). Ipak, **osnivanje ovakvih timova je retko propisano zakonom: tek nešto više od 20% zemalja u IIS ima takav mandat**. Da bi se ocenio ovaj indikator, uzeti su u obzir zakoni i propisi, nacionalni planovi i preporuke koje su izradile vladine institucije, kao i krizni centri i bolnice širom svake zemlje koji su podsticali multidisciplinarni pristup u tretmanu žrtava seksualnog nasilja, posebno decu žrtve.

⁸⁸ Obala Slonovače, Ministarstvo za žene, porodicu i decu, Rezultati nacionalnog istraživanja o nasilju nad decom i mladima u Obali Slonovače, 2018, <https://www.togetherforgirls.org/cote-divoire/>

⁸⁹ Ministarstvo za osnaživanje žena i zaštitu dece, SNPHAR Izdanje 2021, <https://www.kemennppa.go.id/index.php/page/read/29/3610/angkakekerasan-terhadap-anak-sepanjang-2021-menurun>

⁹⁰ Za više informacija: <https://www.togetherforgirls.org/violence-children-surveys/>

⁹¹ Herbert J. & Bromfield L. (2017) „Bolje zajedno? Pregled dokaza za multidisciplinarnu timove koji reaguju na fizičko i seksualno zlostavljanje dece”, Trauma, Violence & Abuse, <https://ncjtc-static.fvtc.edu/Resources/RS00004131.pdf>

5

Sudski proces

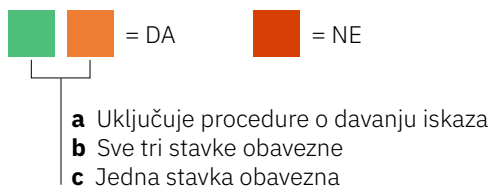
KLJUČNA SAZNANJA | Sudski proces mora da bude prilagođen potrebama deteta, sa posebno obučanim osobljem i prostorom koji je prilagođen deci

Sudski proces može da bude zastrašujući za decu i deca ga teško razumeju. Iako su specijalizovane pravosudne usluge sve dostupnije, pravosudni sistem koji je bolje prilagođen deci je važan deo svake strategije za zaštitu dece. Osim potencijalnog kažnjavanja počinioca i odvraćajućeg efekta na zajednicu, krivični proces može da ima direktne posledice na žrtvu. Potrebna je promena u svim fazama u toku krivičnog procesa kako bi se povećao broj prijavi, rešile visoke stope odustajanja, a procesi pojednostavili kako bi se izbegao rizik od sekundarne traumatizacije žrtve.⁹²

⁹² Cossins A. (2006.) „Gonjenje slučajeva seksualnih napada na decu: specijalizovati se ili ne, pitanje je sad”, Aktuelna pitanja u krivičnom pravosuđu, <http://www.austlii.edu.au/au/journals/CICrimJust/2006/30.pdf>

Slika 21: Procena sudskog procesa

Ova slika prikazuje izbor pitanja koja se koriste za procenu stanja u zemljama o tome da li njihov pravosudni sistem odgovara deci i da li im je dostupan. Slika takođe pokazuje učinak zemalja sa najboljim rezultatom u ovoj kategoriji za ova pitanja. Ako želite dodatne informacije o pitanjima u vezi sa ovom kategorijom, kao i da saznate više o uslugama koje zemlje sa najboljim rezultatom pružaju, preuzmite [Indeks „Izlazak iz senke”](#).

	Ujedinjeno Kraljevstvo	Južnoafrička Republika	Francuska	Australija	Južna Koreja
Da li zemlja ima određenu agenciju/jedinicu za sprovođenje zakona koja će reagovati i suprotstaviti se seksualnoj eksploataciji i zlostavljanju dece?					
Da li zemlja ima određenu agenciju/jedinicu za sprovođenje zakona da reaguje i da se bori protiv dela na mreži koja se fokusira na seksualnu eksploataciju dece na mreži (specijalizovana jedinica)?					
Da li je vlada ili organizacija koju je vlada prihvatila prilagodila alate i standarde koje koriste istražitelji za SEZ koji su prilagođeni deci i adolescentima? Da li ovi alati i standardi uključuju procedure za razgovor ili uzimanje izjava od dece?	a	a	a	a	a
Da li su tužioci, sudije, i drugi koji postupaju u predmetima obavezni da prođu obuku u postupanju sa decom, obuku sa osvrtom na traume, i obuku o slučajevima seksualnog zlostavljanja?	b	b	c		b
Da li država ima pravila koja će osigurati da su procesi koji se vode prilagođeni deci?					
Da li deca koja su osumnjičena ili optužena za seksualnu eksploataciju ili zlostavljanje imaju pravo na besplatnu ili subvencionisanu pravnu pomoć?					
Da li je država izvršila procenu ili evaluaciju reagovanja svog pravosudnog sistema na seksualnu eksploataciju i zlostavljanje dece u poslednjih pet godina?					
Da li vlada objavljuje podatke o broju hapšenja u vezi sa SEZ?					
Da li vlada objavljuje podatke o optužnicama u vezi sa delima SEZ?					

Uspostavljanje specijalističkog pristupa u pravosudnom sistemu

Istraživanje je istaklo mnoge pozitivne rezultate koje su ostvarila specijalizovana tužilaštava i sudovi, sa osobljem koje je obučeno da se bavi problemima koji su specifični za decu. Specijalizovani sudovi nude višestruke prednosti. To ubrzava proces, jer slučajevi u vezi dece više nisu deo prenatalnog sistema u kojima su slučajevi sa odraslima, a odluke su ujednačenije i vode se najboljim interesom deteta.⁹³

Neke zemlje su osnovale **specijalizovane sudove** (vidi [Sliku 17](#)). To uključuje Maleziju, čiji Specijalni krivični sudovi za seksualne zločine protiv dece imaju za cilj da obezbede bezbedno i osetljivo okruženje za decu kako bi svedočila protiv počinitelja seksualnog nasilja.⁹⁴

Značajan broj zemalja (80%) takođe sprovodi sudske procese prilagođene deci (vidi [Sliku 22](#)), **ali se oni razlikuju po specifičnostima i usklađenosti sa najboljim međunarodno priznatim praksama**. Dok neke zemlje imaju samo osnovna pravila, kao što je omogućavanje da deca svedoče na daljinu, druge zahtevaju sveobuhvatniju podršku. Na primer, u Gvatemali, sudije moraju da se postaraju da deca svedoče samo jednom. Njihova izjava se zatim koristi u narednim fazama procesa, bez ograničavanja njihovog prava da učestvuju i budu saslušani.

Pitanja upućena deci uvek moraju da budu postavljena preko fasilitatora i da budu moderirana od strane sudije, kako bi se izbegla ponovna viktimizacija. Sve izjave moraju biti date na način kako bi se izbegla nepotrebna traumatizacija deteta. To može biti korišćenjem „Gesell” kamera, zatvorene televizije, video-konferencije ili bilo kog drugog alata koji služi ovoj svrsi.⁹⁵ Slično tome, Albanija prepoznaje pravo deteta da bude u pratnji osobe kojoj veruje. Dete takođe može da ima psihologa koji vodi proces i prisustvuje tokom čitavog procesa davanja izjava, koji se mora obaviti putem sistema zatvorene televizije.⁹⁶

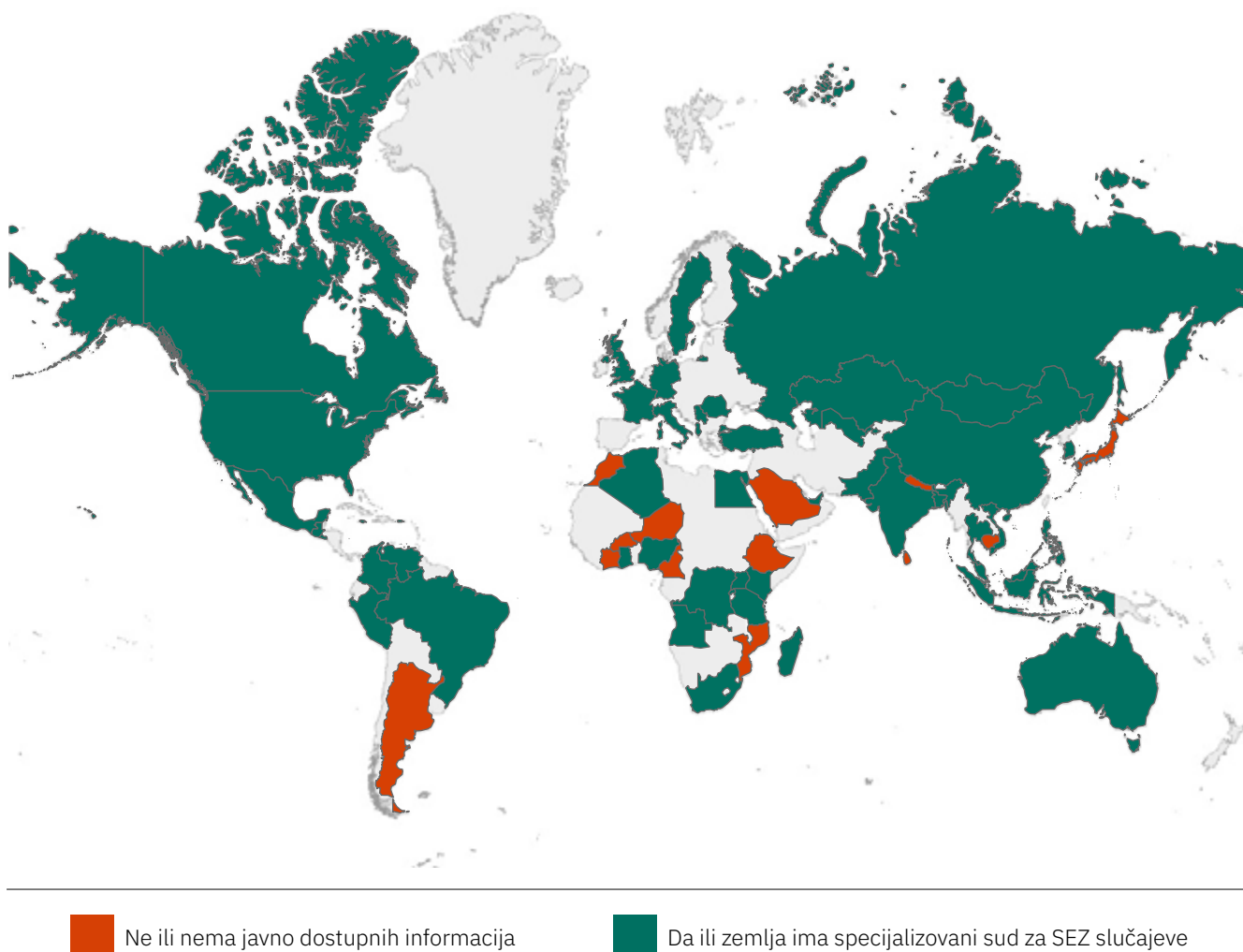
⁹³ Parkinson P., Izveštaj za Kraljevsku komisiju o institucionalnom reagovanju na seksualno zlostavljanje dece, 2016, <https://www.childabuseroyalcommission.gov.au/sites/default/files/file-list/Research%20Report%20-%20Assessing%20the%20different%20dimensions%20and%20degress%20of%20risk%20of%20child%20sexual%20abuse%20in%20institutions%20-%20Causes.pdf>

⁹⁴ <https://www.kehakiman.gov.my/en/sexual-crime-court-against-children>

⁹⁵ Protokol za uzimanje izjava od dece i adolescenata žrtava i/ili svedoka (Gvatemala) http://ww2.oj.gob.gt/es/QueEsOJ/EstructuraOJ/UnidadesAdministrativas/CentroAnalisisDocumentacionJudicial/cds/CDs%20compilaciones/Compilacion%20NNA/expedientes/05_36.pdf

⁹⁶ Zakon br.7905, datum 21.3.1995., Zakonik o krivičnom postupku (Albanija), https://www.legislationline.org/download/id/8236/file/Albania_CPC_1995_am2017_en.pdf; Zakon br. 37/2017 Zakonik o krivičnom pravosuđu za maloletnike (Albanija), <https://qbz.gov.al/preview/f83e2041-7f9d-4b5e-aa53-c967bf87810c>

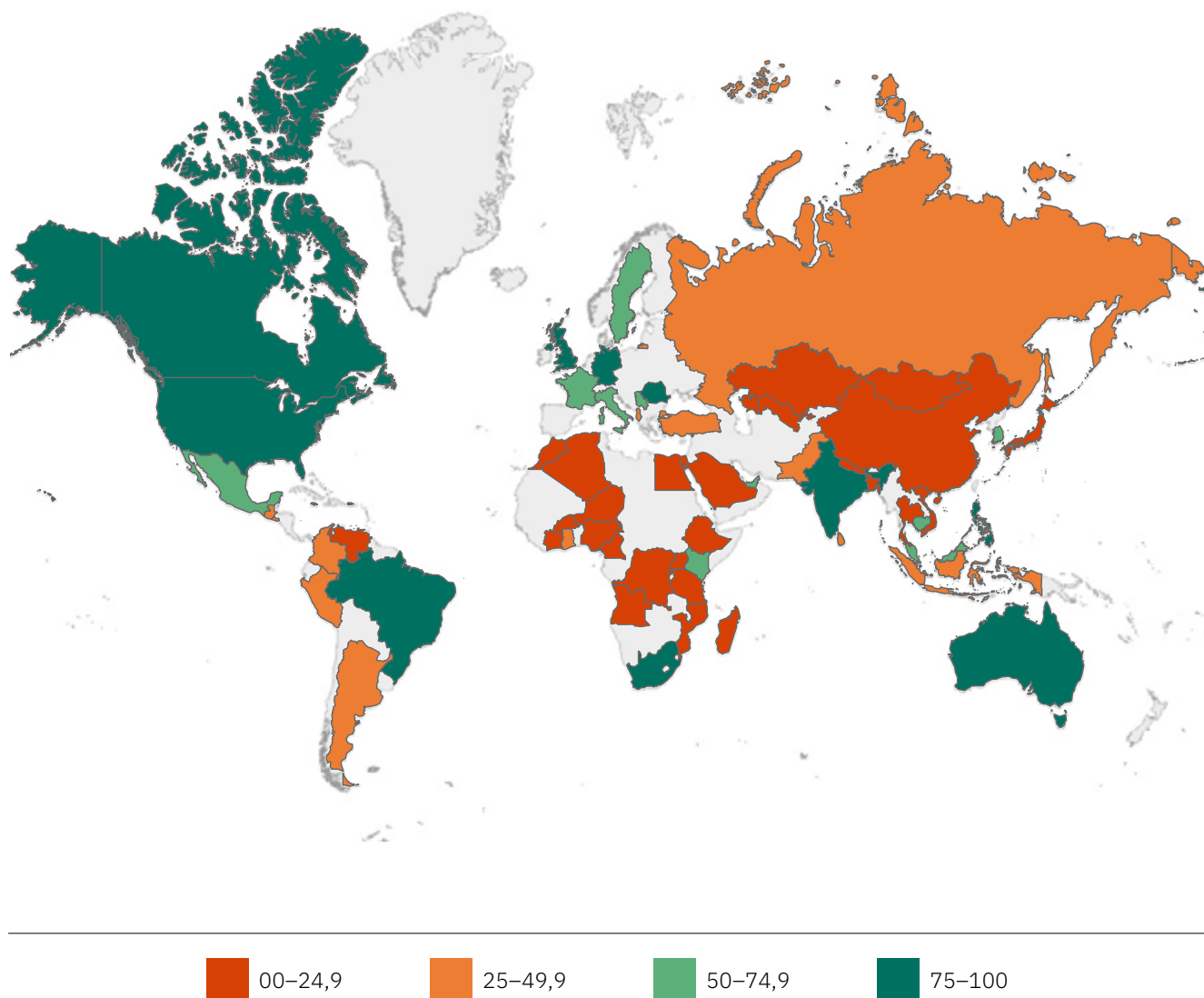
Slika 22: Sudski procesi prilagođeni deci

Da bi se postarali da pravosudni sistemi širom sveta omoguće vođenje sudskih procesa koji su prilagođeni deci i koji će do kraja imati sluha za decu, **potrebno je da se razvije holistički sistem reagovanja koji je usredsređen na dete, koji uključuje sve aktere uključene u pravosudni proces, od deteta do lica koja sprovode ispitivanje.**

U 82% zemalja koje su bile predmet aktivnosti procene stanja deca imaju pravo na besplatne usluge pravne pomoći. Međutim, više od jedne četvrtine zemalja nije razvilo alate i standarde prilagođene deci i adolescentima koji se tiču islednika niti je izradilo smernice koje obezbeđuju da proces davanja iskaza bude prilagođen detetu. Postoji veliki jaz u obuci pravosudnog osoblja (vidi [Sliku 23](#)). **Samo 13 od 60 zemalja koje su učestvovalе u proceni stanja (22%) zahteva od sudija i tužilaca da prođu obuku o sudskim procesima prilagođenim deci, praksi zasnovanoj na traumi i seksualnom zlostavljanju.**

Slika 23: Smernice i obuka u vezi sa sudskim procesima prilagođenim deci, o praksi zasnovanoj na traumi i seksualnom zlostavljanju za tužioce, sudije i drugo ključno pravosudno osoblje

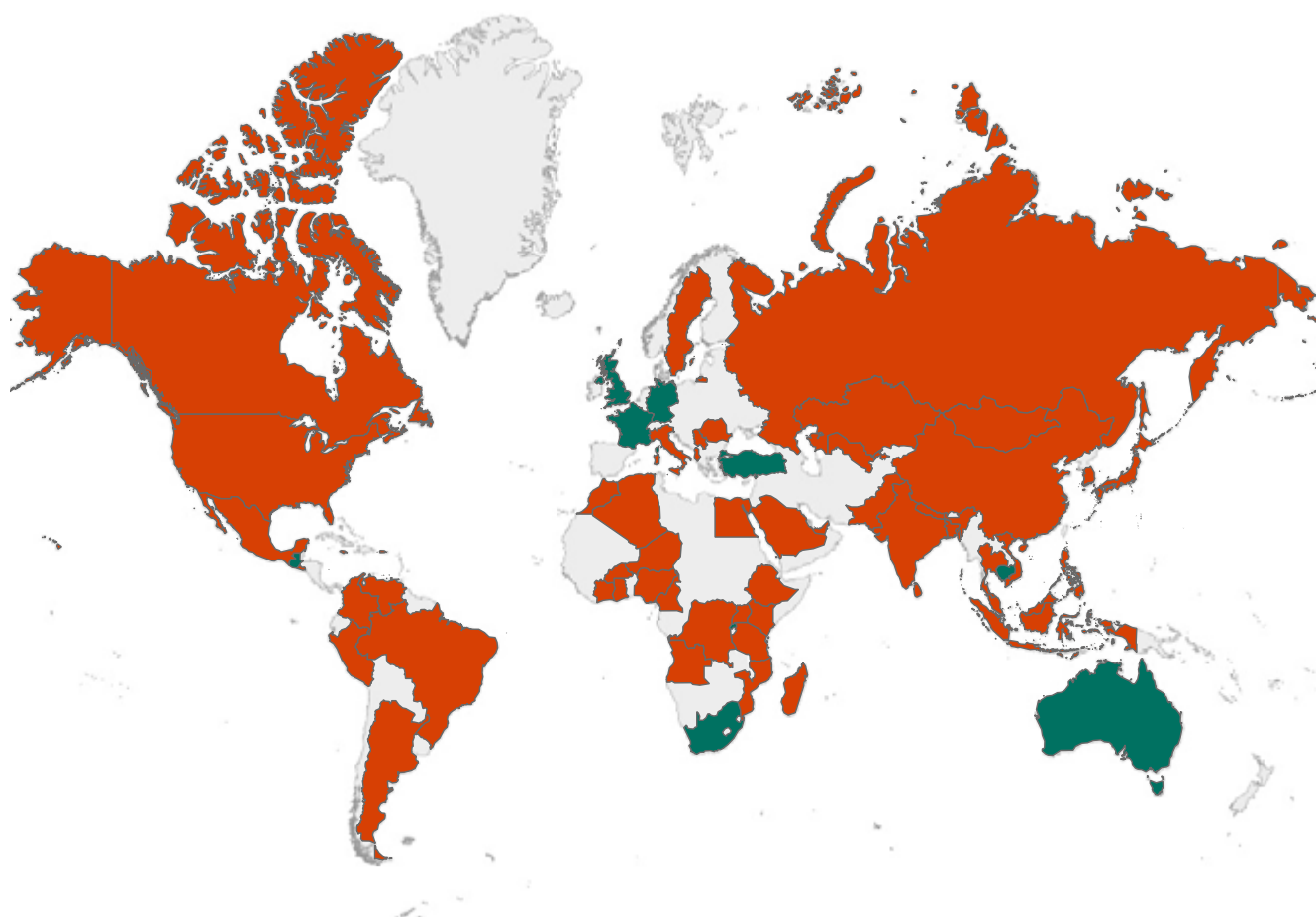

Skala od 0–100 gde je 0 = najgore okruženje za decu i 100 = najbolje okruženje za decu

Jačanje i širenje procesa monitoringa i evaluacije

Ozbiljan sistem praćenja i evaluacije će doprineti naporima da se pravosudni proces prilagodi potrebama deteta (vidi [Sliku 24](#)). **Većina zemalja (85%) ne vrši procenu reagovanja pravosudnog sistema na slučajeve SEZ.** Samo devet zemalja koje su učestvovala u proceni, i to pretežno onih sa visokim dohotkom, je preduzelo aktivnosti evaluacije sa žrtvama, organima koji sprovode zakone, i/ili pružaocima usluga na temu kvaliteta reagovanja pravosudnog sistema na slučajeve SEZ.

Slika 24: Evaluacija sudskog procesa

Nema ili informacije nisu javno dostupne

Da

Paralelno, **postoji mala količina podataka o tome kako predmeti SEZ napreduju kroz sistem krivičnog pravosuđa.** Samo 10 zemalja objavljuje podatke o hapšenjima u vezi sa SEZ, dok 12 to čini u slučaju optužnica i 13 kada se radi o osuđujućim presudama. Ovakva nedoslednost u brojkama doprinosi činjenici da je teško dobiti uvid u stanje unutar sistema. U mnogim slučajevima, agencije koje su odgovorne za prijavljivanje broja hapšenja nisu iste kao one koje prijavljuju postojanje optužnica i osuđujućih presuda, a procesi prijavljivanja su često neusklađeni. Na primer, u Sjedinjenim Državama, lice zaduženo za rad sa podacima o zločinima⁹⁷ ispred Federalnog istražnog biroa prati hapšenja onih koji su počinili silovanje ili naneli teške telesne povrede maloletnom licu. Nasuprot tome, podaci o optužnicama i osuđujućim presudama se prate na državnom nivou i nisu javno dostupni za sve države.⁹⁸ Ova neusklađenost i manjak transparentnosti otežavaju poboljšanje sudskih procesa i njihovo pojednostavljenje u korist deteta.

Mehanizmi za praćenje i evaluaciju su od izuzetnog značaja kako bi pravosudni sistemi postali pristupačniji, efikasniji i manje korumpirani što je od ogromnog značaja za suštinsko poboljšanje sistema reagovanja na nacionalnom nivou. Ipak, **manje od jedne petine zemalja koje su bile predmet procene stanja (18%) postiže rezultate koji su u dve prve kvintile u pogledu pravičnosti i efikasnosti sprovođenja zakona.** Isti procenat zemalja (18%) ima rezultate u prve dve kvintile u pogledu kvaliteta njihovog sistema krivičnog pravosuđa⁹⁹ što ukazuje na jasnu potrebu za jačim mehanizmima praćenja širom sveta.

⁹⁷ Federalni istražni biro, Istraživač podataka o kriminalu, <https://crime-data-explorer.fr.cloud.gov/>

⁹⁸ Na primer: Kancelarija za zakonodavna istraživanja Konektikata. „Statistika seksualnih zločina u Konektikatu (presude 2015–2019), <https://www.cga.ct.gov/2020/rpt/pdf/2020-R-0023.pdf>

⁹⁹ Da bi ovo procenio, Economist Impact je koristio kompozitni rezultat World Justice Project-a, koji ocenjuje sistem krivičnog pravosuđa u zemlji uzimajući u obzir njegovu dostupnost i pristupačnost, da li ima diskriminacije, korupcije i neprikladnog uticaja javnih službenika, da li se sudski postupci vode bez nerazumnih kašnjenja, i da li se odluke efikasno sprovode. Za više informacija: <https://worldjusticeproject.org/index>

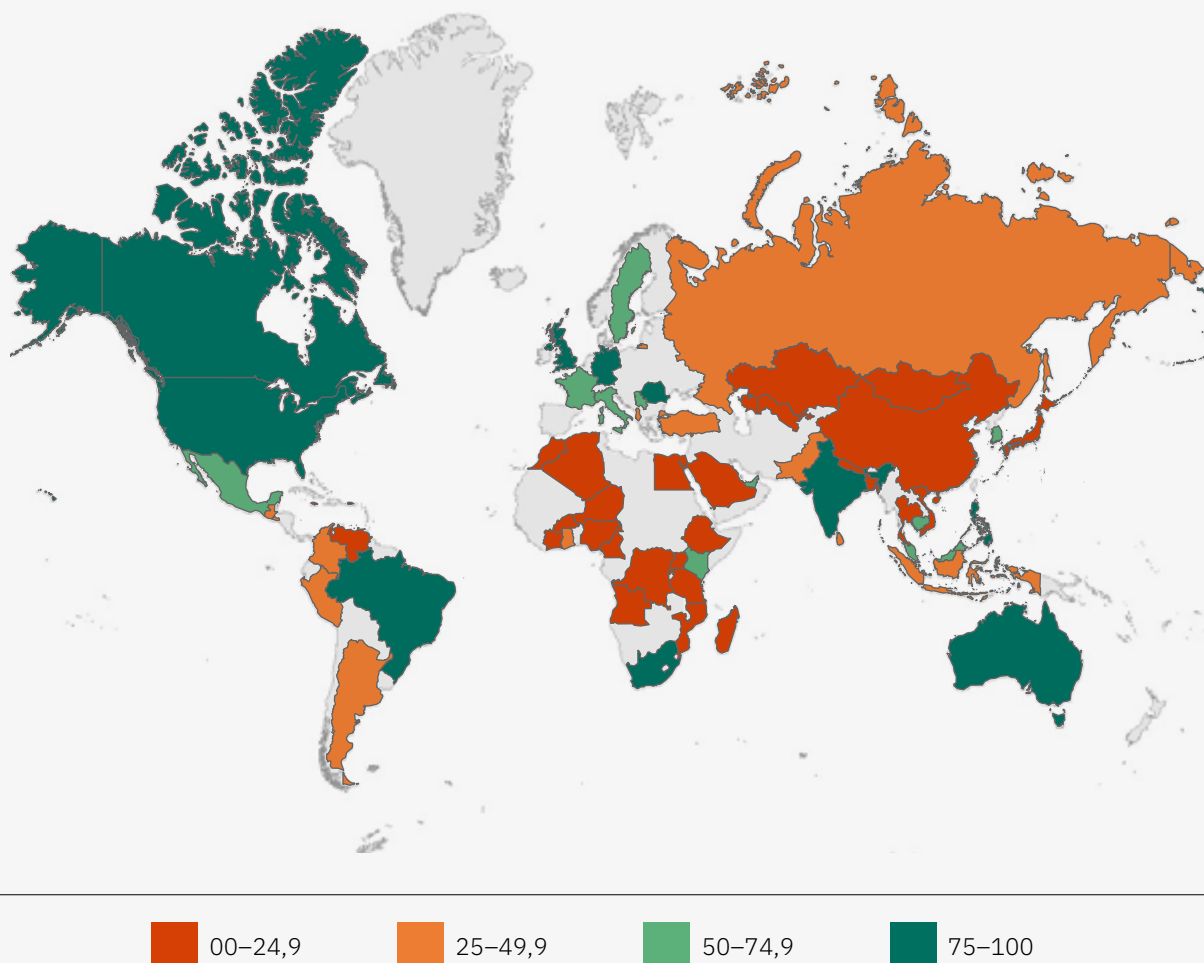
POZIV NA SARADNJU: Bez granica – SEZ na mreži

U nedavnom istraživanju koje je vodio Economist Impact, više od polovine ispitanika (54%) u 54 zemlje širom sveta je najmanje jednom doživelo da bude žrtva seksualnog zlostavljanja na mreži tokom detinjstva.¹⁰⁰ I pored toga, zakonodavstvo koje se odnosi na SEZ na internetu je i dalje nedovoljno razvijeno.

Dok je **dve trećine zemalja za koje je vršena procena stanja donelo zakone koji zabranjuju prikazivanje ili slanje seksualno eksplicitnog materijala detetu na mreži (67%), nešto više od jedne trećine zemalja ima zakone koji tretiraju pedofilsko zbližavanje na mreži (online grooming) (35%).** Broj je još manji kada se uzme u obzir zakon koji zabranjuje pedofilsko zbližavanje bez obzira na nameru da se dete upozna: **samo jedna četvrtina zemalja ima zakone protiv takvih dela.**

Zemlje su uglavnom nespremljene da reaguju na ovaj problem: skoro polovina zemalja (45%) nema određenu specijalizovanu jedinicu za sprovođenje zakona koja bi reagovala i suprotstavila se delima u vezi sa SEZ na internetu. Kada to i učine, preko jedne četvrtine specijalizovanih jedinica nemaju podršku forenzičkih jedinica. **Manje od jedne trećine zemalja (30%) uključuje dela u vezi sa SEZ na internetu u svoje nacionalne strategije.**

¹⁰⁰ Razmatrane su četiri štetne posledice: (1) slanje seksualno eksplicitnog sadržaja od strane odrasle osobe koju su poznavali ili nekoga koga nisu poznavali pre 18. godine; (2) njihove seksualno eksplicitne slike deljene bez pristanka (od strane vršnjaka, odrasle osobe koju su poznavali ili nekoga koga ranije nisu poznavali); (3) od njih se traži da drže u tajnosti svoju seksualno eksplicitnu vezu na mreži sa odraslom osobom koju su poznavali ili nekim koga nisu poznavali; (4) od njih se traži da urade na mreži nešto što je seksualno eksplicitno zbog čega im je bilo neprijatno (od strane vršnjaka, odrasle osobe koju su poznavali, ili nekoga koga ranije nisu poznavali), <https://www.weprotect.org/economist-impact-global-survey/#report>

Slika 25: Spremnost da se reaguje i spreči SEZ na mreži¹⁰¹

Skala od 0–100 gde je 0 = najgore okruženje za decu i 100 = najbolje okruženje za decu

101 Kompozitni rezultat: „Da li postoji zakonodavstvo koje se bavi pedofilskim zbližavanjem na mreži?“, „Da li postoji zakon protiv pedofilskog zbližavanja na mreži sa namerom da se upozna sa detetom?“, „Da li postoji zakon protiv pedofilskog zbližavanja na mreži bez obzira na nameru da se sretne sa detetom za slučajeve koji su počinjeni isključivo na mreži?“, „Da li postoji zakon protiv prikazivanja ili slanja pornografije detetu na mreži?“, „Da li nacionalni akcioni plan protiv SEZ uključuje dela u vezi sa SEZ na mreži ili zemlja ima poseban plan koji se bavi delima SEZ na mreži?“, „Da li je država odredila agenciju/ jedinicu za sprovođenje zakona koja će reagovati i suprotstaviti se delima SEZ počinjenim na internetu?“

Zaključak

SEZ je globalna epidemija sa široko rasprostranjenim posledicama ne samo po pojedince, već i države čitavog sveta. Ove posledice ometaju napredak ka Ciljevima održivog razvoja, posebno ciljevima 3 (Dobro zdravlje i Blagostanje), 4 (Kvalitetno obrazovanje), 5 (Rodna ravnopravnost) i 16 (Mir, pravda i snažne institucije).

Makar i jedan jedini slučaj SEZ je previše. Bez obzira da li zemlja ima jedan ili 10.000 slučajeva, potrebna je spremnost da bi se sa njim izborili. Eliminisanje SEZ zahteva posvećenost na nivou čitavog čovečanstva kako bi se stvorila upravljačka arhitektura koja može da se suprotstavi obimu patnje koju doživljavaju zlostavljana deca i novim načinima na koje se vrši zlostavljanje bilo u stvarnom životu ili na mreži. Izdanje Indeksa „Izlazak iz senke” iz 2022. pokazuje da će holistički sistem prevencije i reagovanja zahtevati zakonodavne reforme i sveobuhvatnije sisteme reagovanja koji su prilagođeni deci. Bez snažnog globalnog okvira, države same ne mogu da se pripreme za tako nešto.

Kako se približavamo 2030. godini, još uvek postoji velika šansa da udvostručimo naše napore za postizanje ciljeva održivog razvoja. Međutim, bez hitne akcije nacionalnih vlada u vezi sa SEZ, rizikujemo da ne ispunimo ove ciljeve i ostavimo milione dece i mladih koji će i dalje biti ranjivi zbog SEZ.

Naše ruke nisu vezane: SEZ se može pobediti. Da bi se to desilo, potrebno je da se više uradi na stvaranju holističkog sistema prevencije i reagovanja širom sveta. Takav sistem treba da podržava postojeće napore da se eliminiše seksualno nasilje nad decom i adolescentima. Vlade treba da se pridruže organizacijama civilnog društva, koje su često bile na čelu i pokretale promene, kako bi premostile jaz dok nastavljaju da bore protiv SEZ. Na osnovu ovog izdanja IIS, vlade moraju posebno da se fokusiraju na:

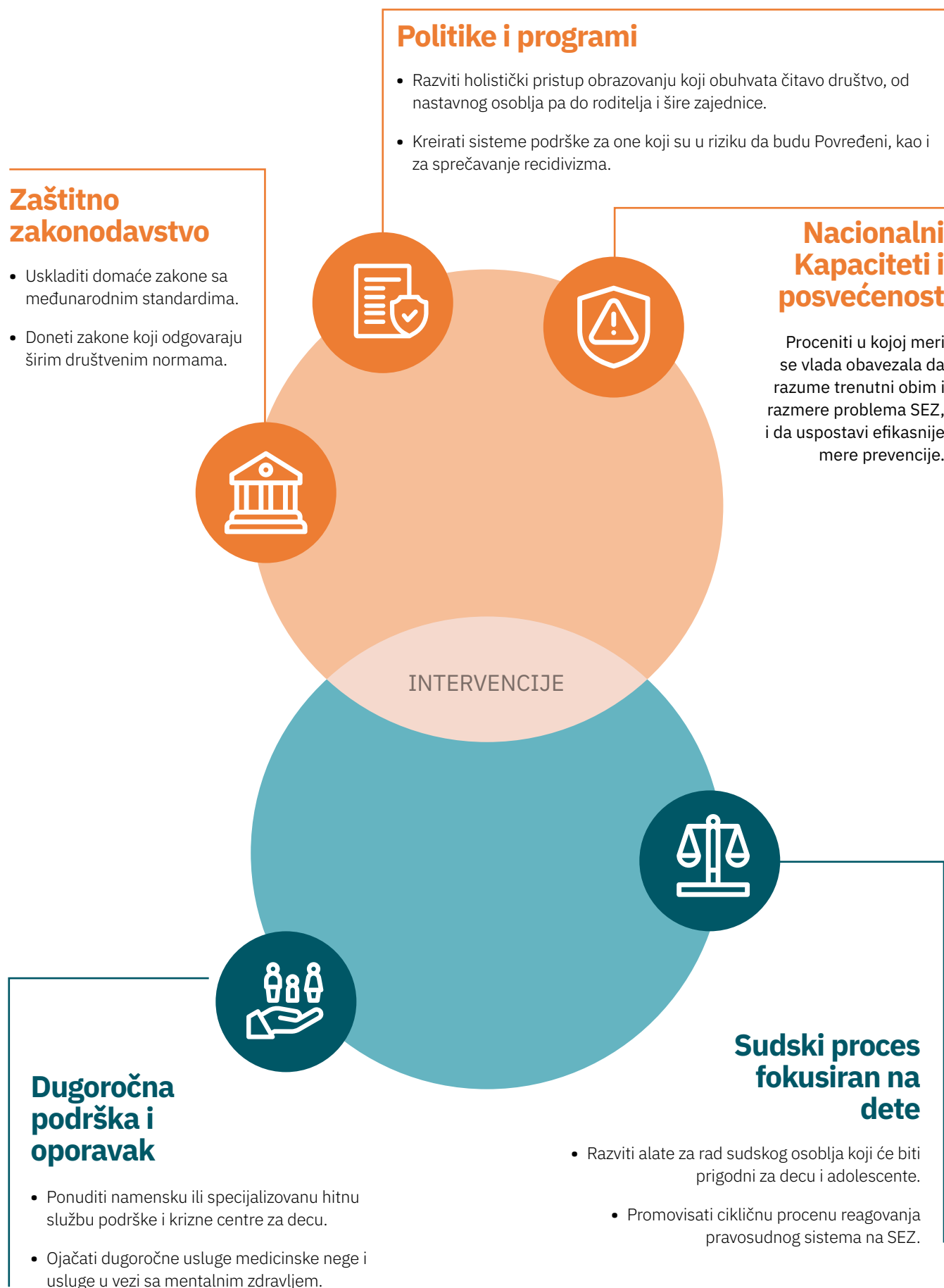
- razvoj zaštitnog zakonodavstva koje je usredsređeno na najbolji interes deteta, koje uzima u obzir lokalni kontekst uz usklađivanje sa međunarodnim standardima;

- vođenje politika i programa koji se bave ekonomskim, društvenim i uslovima okoline koji doprinose SEZ;
- jačanje kapaciteta države za bolje razumevanje i rešavanje SEZ;
- izgradnju sistema dugoročne podrške koji je prilagođen uzrastu za decu koja su na udaru SEZ; i
- neophodnost da sudski proces bude prilagođen potrebama deteta, sa posebno obučenim osobljem i bezbednim prostorom.

Pored toga, glavna saznanja nam omogućavaju da dalje vršimo finis odabir intervencija koje su orijentisane ka radnjama koje će omogućiti i poboljšati efikasne holističke sisteme upravljanja u borbi protiv SEZ. Ako duboko zaronimo u [podatke na nivou zemlje](#) omogućićemo civilnom društvu i kreatorima politika da odluče koje **intervencije** zahtevaju veću pažnju i ulaganja u kontekstima u kojima se nalaze.

Zaključak je jasan: ukoliko nisu uspostavljeni snažni sistemi prevencije i reagovanja, zemlje su nespremne da zaštite decu i adolescente. Postojanje sistema koji su usmereni ka deci, koji rade na promeni strukturnih faktora koji omogućavaju nastanak SEZ, je jedini način efikasne borbe protiv ovog široko rasprostranjenog problema. Ovi sistemi moraju da budu redovno praćeni, da se ocenjuju i prilagođavaju, bez obzira na nivo rasprostranjenosti.

IIS nudi snažan instrument odgovornosti koji pomaže zemljama da procene svoju spremnost i efikasnost u suočavanju sa SEZ i podržava identifikaciju ključnih intervencija koje će dovesti do eliminisanja seksualnog nasilja nad decom i jačanje delovanja u rešavanju problema SEZ.

Slika 26: Ključne intervencije za holistički pristup borbi protiv SEZ

**Dodatak:
Rangiranje**

Opšte rangiranje

1	Ujedinjeno Kraljevstvo	= 21	El Salvador	41	Egipat
2	Francuska	= 21	Kenija	42	Gana
3	Švedska	= 21	Tajland	43	Bangladeš
4	Kanada	= 24	Filipini	44	Angola
5	Južnoafrička Republika	= 24	Vijetnam	45	Nepal
6	Južna Koreja	26	Srbija	46	Peru
7	Australija	27	Ruanda	47	Venecuela
8	Indonezija	28	Malezija	48	Šri Lanka
9	Turska	29	Kazahstan	49	Burkina Faso
10	Nemačka	30	Kina	= 50	Argentina
11	Brazil	31	Italija	= 50	Pakistan
12	Meksiko	32	Mongolija	52	Saudijska Arabija
13	Sjedinjene Države	33	Tanzanija	53	Etiopija
14	Albanija	34	Nigerija	54	Obala Slonovače
15	Indija	35	Rusija	55	Madagaskar
16	Japan	36	Maroko	56	Alžir
17	Gvatemala	37	Uganda	57	Dem. Rep. Kongo
18	Rumunija	38	Kambodža	58	Uzbekistan
19	Kolumbija	39	Ujedinjeni Arapski Emirati	59	Niger
20	Jamajka	40	Mozambik	60	Kamerun

Rangiranje na skali prevencije

1	Kanada	21	Tajland	41	Šri Lanka
2	Francuska	= 22	Kambodža	42	Rusija
3	Ujedinjeno Kraljevstvo	= 22	Kenija	43	Nepal
4	Južna Koreja	24	Indonezija	44	Maroko
5	Švedska	25	Brazil	45	Italija
6	Južnoafrička Republika	26	Malezija	46	Obala Slonovače
7	Australija	27	Japan	47	Venecuela
8	Sjedinjene Države	28	Jamajka	48	Ujedinjeni Arapski Emirati
9	Nemačka	29	Peru	49	Uzbekistan
10	Albanija	30	Uganda	50	Madagaskar
11	Turska	31	Kazahstan	51	Bangladeš
12	Meksiko	32	El Salvador	52	Pakistan
13	Ruanda	33	Filipini	53	Angola
14	Kolumbija	34	Egipat	54	Etiopija
15	Srbija	35	Gana	55	Alžir
16	Kina	36	Gvatemala	56	Argentina
17	Vijetnam	37	Nigerija	57	Dem. Rep. Kongo
18	Mongolija	38	Mozambik	58	Saudijska Arabija
19	Rumunija	39	Burkina Faso	59	Kamerun
20	Indija	40	Tanzanija	60	Niger

Rangiranje na skali reagovanja

1	Indonezija	21	Kenija	41	Mozambik
2	Švedska	22	Tajland	42	Gana
3	Ujedinjeno Kraljevstvo	23	Kazahstan	43	Egipat
4	Južnoafrička Republika	24	Kolumbija	44	Kambodža
5	Brazil	25	Malezija	=45	Argentina
6	Turska	26	Albanija	=45	Saudijska Arabija
7	Francuska	27	Vijetnam	47	Nepal
8	Gvatemala	28	Sjedinjene Države	48	Venecuela
9	Australija	29	Srbija	49	Pakistan
10	Južna Koreja	30	Tanzanija	50	Šri Lanka
11	Meksiko	31	Bangladeš	51	Peru
=12	Kanada	32	Rusija	52	Burkina Faso
=12	Japan	33	Ruanda	53	Etiopija
14	Indija	34	Nigerija	54	Madagaskar
15	Nemačka	35	Maroko	55	Obala Slonovače
16	El Salvador	36	Kina	56	Alžir
17	Filipini	37	Ujedinjeni Arapski Emirati	57	Niger
18	Italija	38	Angola	58	Dem. Rep. Kongo
19	Rumunija	39	Mongolija	59	Uzbekistan
20	Jamajka	40	Uganda	60	Kamerun

Kako smo to uradili – scoring u Indeksu „Izlazak iz senke”

U okviru Indeksa, istraženo je preko 100 pojedinačnih pitanja i za svako je dodeljen po bod za svih 60 zemalja uključenih u studiju. Ocena svake zemlje za svako pitanje je bila zatim normalizovana u okviru opsega od 0–100, gde je 100 = najbolje. Zatim je izvršena agregacija pitanja – na osnovu profila ponderisanja – kako bi se dobio ukupni rezultat i bodovi za pojedinačne kategorije za svaku zemlju. Ako želite da saznate više o tome kako se vrši normalizacija, agregacija i ponderisanje, molimo pogledajte metodološki dokument.¹⁰²

Kako smo to uradili – procena stanja u saveznim državama

Da bi se ocenile zemlje koje regulišu neka ili sva pitanja vezana za SEZ na podnacionalnom nivou u prvoj iteraciji Indeksa „Izlazak iz senke“, zemlje su ocenjivane na osnovu zakona, politika i programa dostupnih u najvećoj urbanoj statističkoj oblasti u zemlji. Povratne informacije između prve i druge iteracije Indeksa su ukazivale na zabrinutost zbog činjenice da se najveće urbane regije koriste kao predstavnici države (tj. korišćenje Njujorka, Sidneja i Sao Paula da bi se predstavili zakoni, politike i programi Sjedinjenih Država, Australije i Brazila) dovodi do toga da dostupnost i sveobuhvatnost prevencije i reagovanja na SEZ unutar federalnih država bude precejnena.

Da bi se ovaj problem rešio u drugoj iteraciji studije, kada zakoni, politike i programi nisu postojali na nacionalnom nivou, identifikovana je podnacionalna teritorijalna celina sa najvišim BDP-om i najnižim BDP-om u svakoj saveznoj zemlji (npr. provincije Ontario i Jukon u Kanadi) i obe ove teritorijalne celine su ocenjene. Ako je zakon, politika ili program bio dostupan u oba slučaja, zemlja bi dobila poene za to pitanje. Zemlja ne bi dobila poene po tom pitanju ako je samo jedna teritorija imala ili pak nijedna teritorija nije imala zakon, politiku ili program na raspolaganju,.

Razmatrano je parcijalno dodeljivanje poena za pitanja u kojima je jedna od dve organizacione celine imala zakon, politiku ili program na raspolaganju. Razgovori sa stručnjacima su doveli do zaključka da Indeks teži da obezbedi da svako dete u svakoj zemlji bude zaštićeno od SEZ i da, u mnogim slučajevima, SEZ nije ograničen podnacionalnim granicama, što može dodatno da oteža reagovanje na slučajevne SEZ. Stoga, utvrđeno je da obe organizacione celine moraju da imaju zakon, politiku ili program za dobijanje poena.

102 Za više informacija o metodologiji, posetite [Out of the Shadows Index Methodology Paper](#).

Zahvalnost

Ignite Philanthropy i Economist Impact žele da se zahvale stručnjacima naše Tehničko ekspertske grupe i ostalim stručnjacima koji su bili konsultovani u vezi sa njihovim mišljenjima i savetima tokom projekta (navedeni po abecednom redu po prezimenu):

- Džudit Bader, Svetska fondacija za detinjstvo Nemačka
- Ana Karin Bokvist, ECPAT Internacional
- Džoel Borgstrom, Svetska fondacija za detinjstvo
- Suzan Drakborg, Svetska fondacija za detinjstvo
- Ane Eberštajn, Svetska fondacija za detinjstvo Nemačka
- Terens Fildžerald, Međunarodna misija pravde
- Jakob Flardh, Child10
- Ana Franka-Koh, Međunarodna misija pravde
- Reta Getačev, Afrički dečiji forum
- Čandre Gould, Institut za bezbednosne studije
- Astrid Heling-Baki, Svetska fondacija za detinjstvo Nemačka
- Brita Holmberg, Svetska fondacija za detinjstvo
- Luci Džejmison, Univerzitet u Kejptaunu
- Linda Jonson, Univerzitet Mari Sederšeld
- Mark Kavenagh, ECPAT Internacional
- Suzana Kidenda, Lekari za ljudska prava
- Elizabet Letorno, Moore centar za prevenciju seksualnog zlostavljanja dece
- Daniela Ligiero, „Zajedno za devojčice”
- Bernadet J. Madrid, Fondacija Mreža za zaštitu dece
- Greta Maseti, Centri za kontrolu i prevenciju bolesti, Odsek za prevenciju nasilja
- Dipak Naper, „Podignimo glas”
- Ana Norlen, Fondacija Erika
- Ana Elena Obando, „Jednakost odmah”
- Lais Pereto, Svetska fondacija za detinjstvo Brazil
- Leo Ratledž, Međunarodna mreža za prava deteta (CRIN)
- Viki Rato, Oak Fondacija
- Ulrika Rajs, Svetska fondacija za detinjstvo
- Džoana Rubinštajn, Specijalni savetnik

- Kloi Seter, WeProtect Global Alliance
- Sesilija Sjolander, Allmänna Barnhuset Stockholm AB
- Ilja Smirnov, „Childline” Tajland
- Karl-Goran Svedin, Univerzitetski koledž Ersta Skondal
- Puja Taparia, Arpan
- Julie Thekkudan, Equality Now (Jednakost odmah)
- Nezisva Titi, Univerzitet u Kejptaunu
- Šimeles Cegaje, Afrički dečiji forum
- Či-Či Undi, Populacioni savet
- Andrea Varela, ECPAT Internacional
- Paula Wachter, „Red por la Infancia” (Mreža za decu)
- Ana Flora Vernek, Svetska fondacija za detinjstvo Brazil
- Fasil Kidane Voldemariam, CRVPF

Takođe se zahvaljujemo organizacijama civilnog društva i predstavnicima vlasti koji su učestvovali u našem procesu validacije podataka.

Za pitanja u vezi ovog izveštaja, molimo vas obratite se:

Economist Impact

Ketrin Stjuart, Direktorka projekta

Aračeli Irurzun Perez, Direktor istraživanja

Laura Ejveri, Viša analitičarka

Gabrijela Boven, Glavna analitičarka

Marijam Rašid, Viša analitičarka

Ignite Philanthropy

advocacy@ignitephilanthropy.org

